

6
NUM
BER
6

ROMAN

No

10

Prof. Peeter Karmul +

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENG"
TALLINN, 1931. A. X. AASTAKÄIK.

Hind 40 senti.

ROMAAN Nr. 10

SISU:

Ernst Zahn: St. Gotthardt.
 Friedrich Jakobsen: Häbiplekk.
 Z. Kleszczyński: Telemark.
 H. V. Patera: Amulett.
 Leili Vaaldemägi: Kus oled sa?
 Arkadi Avertshenko: Knidas ma
 Ungari keelt õppisin.
 Ben-Ban: Kevadel.
 E. Köhler: Võõras lendur.
 Öieunelm.
 Ben-Ban: Ma ihkaksin.
 August Strindberg: Isamaasõbrad.
 Jaapani jutt: Peegel.
 Otto Hermann: Salavõrgud.
 Tõtt ja nalja.

„Romaan'i“

uued, osaliselt alandatud
 tellimishinnad 1931. a.:

12 kuud (24 nr-t)	Kr. 7.50
9 „ (18 „)	6.—
6 „ (12 „)	4.—
3 „ (6 „)	2.—
2 „ (4 „)	1.50
1 „ (2 „)	—80
Üksiknumber	—40

„ROMAAN'i“ talitus

Tallinn, Müürivahe, 16. Tel. (2)12-53.

Mõistatus.

Nr. 10 (220)

Seadnud G. Pello, Kärdlas.

			ra	prii																
			kõik	vast	nad	aeg	sä	ei												
	du	tu	möö	ta	le	taas	se	ta												
	da	võil	ka	ve	le	le	maas	veel												
	koh	me	va	miks	lill	kau	ei	õit												
	veel	kõik	ei	veel	ri	on	on	na												
	da	lu	kü	nii	vaas	ei	ni	lill												
	leks	ta	õit	le	si	seks	tu	hi												
sü	ei	veel	va	lõi	ses	ses	da	ma	jaik											
mil	kur	e	re	õit	käe	gi	kuid	mur	tü											
vii	tu	ta	nüüd	lee	mu	nüüd	nüüd	a	tõi											

Lahendades ratsamehe kõnnaku abil saame ühe meie luuletaja laulu kolm esimest salmi ühes pealkirjaga ning autori nimega.

Lahendus ilmub Romaan nr. 14(224)

Rottmaat

Nr. 10 (220)

Mai 1931

X. aastakäik.

Sankt Gotthard.

Helveetsia kirjanik **Ernst Zahn'i** romaan.

2

Pöördes ääsi poole, võttis ta vasara jälle kramplikult kätte. Kuid töötamata jatkas ta juttu enesega:

„Olen ma mõni röövloom? — Tuli ja leegid! Siin sees põletab see mind kui verdihkav himu! Orgkonna naised kõhistavad naeru, kui mind näevad, mehed pilkavad ja tõgavad! — Sõda orgkonnale! — Mina olen teie paha vaim, mungakene, olen juba! Hahaha!“

Vasar tõusis ja langes siis jälle külmale hobuserauale, mis seisis alasel. Ta kõlatas kõledasti ja purunes ja koldest lendas üks telliskivi pihuks.

Ja uuesti kiskus Peeter sepikojaukse lahti ning ujutas oma palavat pead hommikupäikeses.

Munk oli kadunud.

Tüki aega valitses sepikojas vaikus.

Siis tulid küla poolt üles kaks niitjat, oruvanema sulane Felix ja keegi mustasilmaline tüdruk, kelle nägu säras nooruse punas ja häbelikkuses. Mustad juuksed ripusid tal palmikutena selja peal. Ta tugev keha oli sihvakas ja kerge ning ta näol helendas särava suvehommiku veetlus ning priskus.

Peaaegu tähelepanemata, kus nad käisid, rändasid nad naerdes ja naeratades ning pilke vahetades. Nüüd läksid nad sepikojast mööda ning ei pannud tähelegi seppa, kuni inetu naerukõhin neid sundis taha vaatama.

„Mis sa naerad?“ ktisis sulane lähenedes ja tusaselt.

„Teid,“ vastas sepp ja tõmbas suu pilkes viltu.

„Ja mispära?“ pahandas Felix.

„Sellepära, et mulle iseäralik mõte tuli.“

„Siis räägi, millised lustilikud mõtted sul on.“

„Mulle tuli vaid meelde, et seal see tüdruk varsti peab minema vadereid otsimä!“

„Kihvtine koer! Küll ma sulle su pilke näitan!“

Sulane käänas varrukad üles.

„Tule aga,“ ütles sepp ja võttis sargi vahelt noa.

Tüdruk astus nende vahele.

„Mitte tülitse, mehed! Tule edasi, Felix! Mis on sul selle kadesilmaga tegemist!“

Ja kõva käega võttis ta poisi õlast kinni ning tõmbas ta minema.

„Seda ma sulle ei kingi, sepp,“ hüüdis mineja üle öla veel tagasi.

„Sinu tüdrukule ka mitte,“ pomises Peeter neile tusaselt järele.

„Kadesilm — nii, nii — Furgeri Hermine, kadesilm!“ ütles ta kuivalt ja põlgavalt enesele edasi, kuna majja kadus. Veri oli tal otsaesisel armidesse tõusnud.

4.

Maja õigus.

Oruvanema matusest oli möödunud nädal.

Furger-Vroni puhkas ikka veel palvetamisest ja öisest valvamisest, kuna peale seda ju enam keegi ei olnud surnud. Ta istus oma onni ees, mis vanaduselt temaga võistles, ja laskis oma näonahka ja lumi-valget pead päikesel soojendada. Uniseil silmil pilutas ta üle Hospeniuru katuste.

Madal majake, mille puukatusele kivid kinnituseks peale laotud, kleepus kõige kõrgemal kingu küljes, mis Reussi poole üles tõusis, ja vaatas kõige oma viletsusega alla lopsakale majadehunnikule. Sinine suits tõusis läbi sarikate palavalt virvendavasse õhku. Tuli koldes ei olnud lõunasöögist saadik veel kustunud.

„Oäh,“ haigutas eit puupakul, mis tal istmeks oli, ja londid sõbad katsid ta punaste äärtega silmi.

Onnist väljus Hermine, Vroni lapselaps. Tal oli kolde juures talitust olnud ja ta nägu lõkendas. Ta avas rätiku rinna ümber ja ta kukal säras valgena seal, kus teda muidu rätik kattis. Ümmargused paljad käevarred oli ta seljale asetanud. Kuid ta välimus ütles, et tal midagi tähtsat on jutustada.

„Önnistatud rahu, vanaema,“ ütles ta mõttetult ja äratas uinuva vanakese nii äkki, et see ehmudes oleks peaaegu puupakult maha kukkunud.

Nüüd nägi tüdruk, mis ta teinud, ja naeris kahetsevalt.

„Olen ma teid eksitanud?“

„Mis sa siis tahad?“ küsis eit tuseselt.

„Tahaksin midagi jutustada. Käisin täna oruütlema majas.“

Eide uudishimu näis olevat äratatud. Ta nihutas ennast pakul pisut ja tüdruk laskus sinna tema kõrvale.

„Lesk proua küsis teie järele, vanaema,“ ütles ta tüdruk. „Teie olla lausa ime, ütles

Ja vististi elavat teie veel kauemini kui tema ja hulk teisi külas.“

„Kes räägib elust ja mõtleb surmale, kui meil suvi on.“

Seda ütles Vroni pahandaval toonil. Ta ei tahtnud kuulda, et ta vanadus ebaloomulik oli.

Aga Hermine jätkas:

„Ta andis mulle ka tüki lamba kintsu ja mune teile, korvi täie! — Tema on hea ja jagab kõigile vaestele Aga uhke on ta. Oleksin peaaegu unustanud tänu ütlemata. Nii kartlik olen ma iga kord, kui ta minu ees seisab.“

„Eit pomises midagi arusaamatut ja laskis tüdrukul juttu jätkata.“

„Nägin ka uut oruülemat,“ jutustas see.

„Kes see on?“

„Lese proua poeg, Zeno! — Juhtus mulle kojast üksipäi vastu ja küsis mu soovi järele. Siis kahmas ta mul käest kinni ja tahtis mind suudelda. Aga kui ma seda ei lubanud, lükkas ta mu seinaga vastu ja käratas mulle peale, nii et ruttu katsusin kööki saada. Sest saab vali mees!“

Eide näokortsudes esines kummaline mäng. Ta kõhistas naeru ja pomises:

„Nad on siis tema oruülemaks valinud. Seda ma arvasin. Ta käejoon osutab võimalule. Aga — mm — hm — hm — mm!“

„Mis teil on, vanaema? Kas pidite oruütlema kätt vaatama?“

Terve voog mõtteid näis eidele tormavat. Ta unustas tüdruku oma kõrval ja lobises, kondiste sõrmedega süles segades, oma ette.

„Tema on uudishimulik, see Zeno, hihihhi! Nii jäänutseb ta võimu järele orus, et ei põlanud isegi minult mu arvamist küsimast! — — Temal on suur käsi. Nagu jooni pergamentilt võib ta kirja lugeda! — Kaares, terav põidrajoon ja läheb üles! — Kõrgele üles tahab ta — ja jõuabki kõrgele üles! Hihihhi, oli rahul, kui seda kuulis. Võttis kuldna vammuse vahelt. Kas oleksin pidanud siis ta rõõmu rikkuma? — Aga mina tean rohkem! — Rist tema käes! — Oruülem, hoiä end? Hulk vanu elab sinust kauemini, sa puutugev Zeno! Hihihhi!“

Eide silmad läksid suureks, nagu näeks ta tulevikku. Näoilme teravnes tal kui kotkal. Sel hetkel oli ta nägu hirmus.

„Te panete minu kartma, vanaema,“ soistas tüdruk temale.

Nüüd hakkas eit värisema.

„Oled sa siin?“ küsis ta nagu ärgates.

Noor tõusis ja kaapis jalaga liiva.

„Istun juba hulk aega teie kõrval,“ ütles ta. „Ja tahtsin teile ka midagi pihutada.“

„Pihi,“ vastas rauk tülikalt. „Oled vist piima maha pillanud? Igapäevane asi sinul. Või pidid loomad laudas nälgima, sest et sul aega ei olnud neid toita?“

„Teie olete pahas tujus, vanaema. — Ei ole juttu piimast ega lehmadest. Jutt on oruütlema Felixist.“

„Mis tahab tema meist?“

„Mind tahab ta!“

„Narrus! Oled alles laps!“

„Üheksateistkümmend suid, vanaema, kui lubate.“

Eit istus, nagu oleks ta arvutanud; aga ta tuju ei paranenud selle juures.

„Tahad nüüd minu juurest plehku panna, kui oled vaevalt jalad alla saanud. Tühja! Selliseks lolluseks on veel aega siis, kui mina olen surnud!“

„Aga mina ei lahku teist,“ kinuitas tüdruk. „Teie jääte meie juurde!“

Millele vastas rauk:

„Mina seda ei luba, ja asi tahe!“

Mossis näol pööras tüdruk onni poole tagasi, ja Vroni vajus kõssi ning kõneles oma mõtted vanade naiste viisil valjusti välja.

„Kui ma surnud olen! Kes räägib surmast! Võid kaua oodate, sulane, Furgeri Vroni veel nii ruttu ei sure!“

Köhn naine nautis suvesoojust, ja paistis, nagu oleks see tema soontesse valanud uut elu!

Ta ajas keha sirgeks.

Seal astus vari tema ja valguse vahele. Eit tõstis pea üles ja nägi seppa.

„Ega's täna ometi ole maksupäev,“ põmises ta.

„Ei, aga ülesütlemispäev,“ tõgas armi-line mees.

Nüüd hakkas Vroni värisema ja hüüdis tüdrukut. Kui Hermine eide kõrvale astus, tõmbus sepa suu naerugrimassile.

„Oled ka siin? Hüva! Võid minu teadet ka kuulda.“

Ta kõneles ärilisel toonil edasi:

„Furgeri Vroni, seega ütlen ma sulle oma koha täna Mardipäevaks üles! Kui raha siis makstud ei ole, läheb su maja oksjonile!“

„Kas olete hulluks läinud,“ tuli Hermine värisest suust.

Aga vanaeit oli kummaliselt kindel.

„Kes on teile midagi paha teinud, sepp?“ küsis ta, ja ta silmad vaatasid kui kullisilmad.

„Küsi seal sellelt!“

Peeter osutas tüdrukule.

Vaatamata tema osutusele jätkas rauk:

„Olen protsendid alati täpselt tasunud!“

„Mina ei ütle ei,“ vastas sepp.

„Tasuda ma laenu ei jõua. Kas tahate mind välja ajada onnist, kus ma eluaeg olen elanud?“

„Otsi oma rahakotid õlgedest välja, Vroni, ja maksa,“ tõgas sepp edasi.

„Otsige neid! Mina teid oma võlausaldajaks ei peaks, kui mul raha oleks, teid mitte! — Aga teie ajate vana, vaese naise tänavale.“

„Mis on mul teie vanadusega tegemist! Tahan saada oma raha!“

Rauga meel läks härdaks. Ta põlved värisid. Ta pidi jälle pakule toetuma.

„Sepp,“ hakkas ta paluma.

Aga Hermine katkestas ta palve.

„Laske olla, vanaema! Ärge seal seda paluge! Küll leiame pääsetee!“

„Ohoo, sina! Arvad, et raha sulle sülle lendab? Kas lähed seda orgu kerjama või maksab oruvanema sulane seda sinu eest?“

„Pea suu!“ hüüdis tüdruk kahvatult.

„Oruvanem peab kohut mõistma,“ pööras tüdruk rauga poole. „Olge muretu, vanaema, oruvanem annab meile õiguse!“

„Ikka edasi, naised,“ naeris kadesilm. „Kaevake, öökullid, kuni oruvanem teid minema ajab!“

Rusikaskätel lähenes Hermine talle.

„Mine,“ ütles ta sumbutatud ärevuses, „või ma sülitän sulle näkku, luuraja!“

Ja sepp naeris veel valjemini tüdruku meeleepaha ja rauga kurva kurtmise üle.

„Nägemiseni oruvanema juures!“ ütles ta ja hakkas küla poole kõmpima.

5.

Oigusemõistmine.

Oruvanem Zeno istus hauduvalt mõtiskledes oma kirjutustoas. Ta arvutas ise oma elu kallal ja leidis, et arve siinamaani õige ei olnud. Nüüd hakkas ta tulevikule mõtlema. See oli raske ülesanne! Ta vajus sügavamale tugitooli; ta pea vajus rinnale ja ta kulmud kiprusid. Parem kütüarnukk seisis tal laual; järgides mõtetele, hargnesid ta sõrmed ja kütüinisid pikkamisi rusikaks, nagu kahmaks nad mingisuguse rõõvsaagi järele. Oruvanem Zeno oli saanud himuraks nüüd, mil ta üks soov täitunud ja ta oli saanud oruvanemaks. Mõtiskleja silmade ees lehvis ühe naise kuju. Blondjooksed, nagu nagu kevadeõhk, kena nooruslik keha; — jänuteva pilguga neelas oruvanem oma meelte pilti.

Vali koputus äratas ta unistusest.

„Kes on?“ hüüdis ta käredesti välja.

„Sepp Peeter!“

Oruvanema käsku ootamata astus sepp tappa.

Zeno tõstis pea ja mõõtis inetut meest torkavail silmil.

„Kes kutsus sind?“ küsis ta karmilt.

Sepp kummardas ja tekitas oma inetule näole roomava lahkuse.

„Vabandage, härra! Arvasin — kas tahate, et lahkun —“

„Jää! Mis sa tahad, käskjalg?“

Ühesilmaga mees astus Renneri toolile lähemale.

„Olen teie sulane, härra! Teie isa vajab mind. Et ma valmis olen ka teid teenima, seda ma tahtsin nüüd teile üelda.“

„Sa olid oruvanema nuuskur!“

„Oruvanema kolmas silm!“

„Kadesilm,“ naeris Renner ja sepp tõmbas oma käe salajas rusikasse. Aga ei unustanud, mispärasest ta oli tulnud.

„Mõtlen sinutagi valmis saada,“ ütles oruvanem.

„Kuidas soovite, aga teil saab olema raske põli.“

„Usud, narr! Arvad sa ennast nii suureks?“

„Oruvanem ja orurahvas on kaks võimu! Igal ajal on neid vahe lahutanud, mida löi aukartus või kartus. Nende vahele on vaja silda.“

„Ja see tahad sina olla. See sild näib minu arvates olevat liig kõikuv.“

Sepp ei hoolinud ikka veel pilkest.

„Valitsege kuidas tahate, härra, kuid rahvas ei poolda teid alati mitte.“

„Sa muutud pealekäivaks. Mina ei vaja sinu hoiatust.“

Renner tõusis toolilt raskepäraselt ja ajas enda sirgeks, kuni ta näis olevat käskiv. Siis jätkas ta:

„Kui on vahe oruvanema ja rahva vahel, siis tea, et oruvanem sammub ees teil, mis orule peavad tooma kasu ja õnne. Rahvas ei lakka talle järgnemast. Ja kõik vahe kaob!“

Luurates oli ühesilmaga mees teise uhket kõnet kuulanud. Nüüd ütles ta julgesti:

„Oruvanem on auahne. Rahva suurusest möödub ta oma suurus!“

„Suu pea, kaabakas!“

„Kaabakat saab teil vaja olema! — Kui rahvas hakkab rääkima, kust tahate seda teada? Õonestajaid ja salavaenlasi, kust tahate neid tunda? Mind saab teile vaja olema, härra!“

Pikkamisi oli oruvanem toolile tagasi vajunud. Tüki aega vahtis ta süngelt oma ette. Siis tõstis ta pikkamisi oma kahtlevad silmad kadesilmale.

„Kas leidub külas juba nüüd rahulolematuid?“ küsis ta muutunud toonil.

„Renneri Zeno pole kõigile meeldinud,“ vastas sepp. „Kui Halastaja teie eest ei oleks rääkinud, härra — teid ei oleks vististi mitte valitud!“

Okas mõjus. Aga oruvanem ei saanud enam vihaseks.

„Sul on õigus, käskjalg,“ ütles ta kummaliselt. „Ma vajan sind.“

„Seda ma ütlesin!“

Üksele koputati uuesti.

„Vaata, kes mind jälle nõuab!“ käskis Zeno seppa.

See pistis pea ukse vahele ja ütles:

„Naine, kelle vastu ma teie ees pean õigust nõudma, oruvanem!“

„Las ootab!“

Veel kord eraldas üks mehed. Oruvanem jätkas:

„Meie asi pole veel lõpul, käskjalg! Nõuan teada: Mis ajab sind mind teenima?“

„Armastan kavaluselt koeraga võistelda.“

„Võigas amet! — Ja mis ma teile selle eest maksan?“

„Pidage seda meeles, kui aeg saabub!“

„Näiteks sinu tüli asjus, nuuskur! — Sa oled kaval ja kuri. Aga mina ei lase ennast

kõita. Mul peavad olema käed vabad kõigis asjus! — — Kutsu oma vastane tuppa!“

Sepa käsul astus tuppa vana Furgeri Vroni, tema taga Hermine. Ühe silmaga mehe huultel seisis lai naer, kui ta naised peaaegu aupaklikult tuppa laskis.

Oruvanem toetas pea oma toolitoele ja silmitses tulijaid. Nähes tüdrukut, helkis leek üle ta otsaesise ja kadus. Siis istus ta kui kivikuju.

„Tülitsemine on naiste viis,“ ütles ta valjusti. „Ja kui nad on ka sada aastat vanad, tülitsemisest nad ei loobu.“

Rauk lähenes ja ütles värisematult:

„Olen saanud sada aastat vanaks ja pole unustanud, et Ursernis valitseb õigus. Kui teiegi sellest lugu peate, oruvanem, siis mõistke selle järele kohut!“

„Milline on teie kaebus?“ küsis tarretu.

Hermine oli lähematu.

„Härra, sepp tahab vanaema majast välja ajada.“

Oruvanema kulmud läksid kipra.

„Oota, kuni sinult küsitakse,“ urises ta. Siis seletas rauk oma õigust.

„Onn oli eluaeg miuu oma. Aga viiekümne aasta eest oli Ursernis raske aeg. Kõik rahvas nälgis. Ja kui häda lähenes ka minule ja mu omastele, siis tegin maja peale suure laenu. Seda ei ole ma siamaani suutnud tasuda ega suuda praegugi, mil laenukiri sepa käes on! Ometi — küsige talt, kas ma kordki olen protsendid jätnud õigel ajal tasumata. — Nüüd on ta selle laenu põhjusega üles ütelnud ja teab, et ta minu välja ajab mu armsast majast, — teab ka, et ma sealt elusalt ei või lahkuda!“

Väsinult peatas rauk.

Sepp hirvitas.

„Laen on minu oma ja mul on raha tarvis. Ütlesin õigel ajal üles. Muuga pole mul asja. Külas leidub küllalt ruumi elamiseks, kui aga otsite!“

„Ja mina ütlen, teie võtate minult mu ainsa katuse, mis mind varjas tuule ja vihma eest.“

Rauka valdas ärevus. Värisevate kätega silitas ta oma valget pealage, nagu ei leiaks ta enam mõtteid ja sõnu.

Sepp tundis naiste võimetusest löbu.

„Mõistke õigust, härra,“ ütles ta võidukindlalt.

Hermine turtsus jällegi tögaja vastu.

„Kui temale õiguse annate, siis pole see kellegi õigus, oruvanem!“ hüüdis ta meeletult.

Renner oli kõik see aeg oma ette vahtinud. Nüüd tekkis ta kulmude vahele korts.

Läbematu tüdruk oli oma asjale kahju saanud.

„Sepp on teinud, mistema õigus oli teha,“ ütles ta kõvasti ja karedalt. „Teie peate sellega leppima, naised!“

Välkuvail silmil mõõtis teda Hermine.

„Ja teie tahate olla kohtumõistja Ursernis!“ viskas ta temale näkku.

Nüüd tungis rauk lähemale. Nagu oleks teda vallanud mõni uskumata asi, silmitses ta oruvanemat uskumatult. Ta keel lallutas.

„Härra — minu om — tahtsin seal surra — armastasin teda — — ma — —“

Nagu välgust rabatuna vajus ta Renneri jalgade ette põrandale. Kõleda karjatusega langes Hermine ta kohale. Rauga keha seisis liikumatult, nagu oleks selles viimane jõud kuivanud. Furgeri Vroni oli surnud.

Kuna Hermine kisa majast läbi kajajas, lükkas oruvanem tooli tagasi ja käratas sepale:

„Kutsu sulane ja toimetä naised minu kaelast!“

Siis nõjatas ta ristiskätel aknale ja ootas seppa. Tema jalgade ees nuttis Hermine surnu juures.

Sepale järgnesid natukese aja pärast kaks sulast. Kui nad tahtsid surnut tõsta, tõusis Hermine lõkendaval näol ja osutas surnule.

„See on sinu töö, sepp! Mina ja keegi teine peame seda sulle meeles!“ hüüdis ta ja näitas sepale rusikat.

See naeratas jäiselt ja vaatas rahulikult, kuidas tuba tühjenes.

Oruvanema urisev hää l käis tast läbi.

„Mis sa siit veel otsid? Mine!“

Ja ruttu tormas ta selle vihapuhangu eest välja.

Renneri ette astus ta ema. Ta oli ühest kõrvaluksest tulnud ja kui ta tema ees seisis, sirgesti, nagu veel valjem kui oruvanema oma ja ometi täis valu, lõi see silmad maha.

„Veel kord mõista nii kohut ja Urserni rahvas mõistab sinu peale kohut!“ ütles ta raske etteheittega.

Nüüd sai kõrkus Renneris võimu.

„Minu tahe on Ursernis seadus! Häda sellele, kes minu otsust ei tunnusta!“

Lühike näer kajajas läbi toa.

„Kiitleja.“ ütles lesk valjusti; „enne kui aasta möödub, oled sa oma otsaesise veriseks lõõnud kõige selle vastu, mis sinu soovidel tee peal ees seisab!“

„Lori! Mis teelees on, peab kõrvaldama, kui siht võitu töötab!“

„Katsu kõrvaldada, ma hoiatan sind! On olemas sihte, mida ial ei saavutata!“

Pikkamisi lähenes lesk jälle uksele.

„On teil teateid Gotthardilt, ema?“ küsis oruvanem, kui ta tahtis lahkuda.

„Ta tuleb!“

„Millal?“

„Homme!“

„Hea küll! Ootan seda!“

Lesk lahkus toast. Aga Renner ajas enese sirgeks ja tõstis käed nagu löögiks. Näis, nagu oleks ta ennast tahtnud valmistada läheda võitluse vastu.

6.

V a h e k o r r a d .

Mägiteed mööda Gotthardi poolt lähenes munk Isidor Hospeni orule. Temale puhus vastu põhjatuul hirmsa jõuga. Oli, nagu hoiaksid teed kinnipanevad käed sammujat tema sihilt tagasi. Tema pea kohal lendasid udutondid. Nagu metsik, põgenev sõjavägi kihutasid nad mägestikku mööda. Külmal, piitsutav vihm pladises kaljule ja tegi munga mantli märjaks. Teravad jääkristallid tekkisid ta habemesse. Aga ruttu, nagu kärsitult, tõttas ta alla oru poole. Nii kuidas ta tuule ja vihma vastu heitles, sarnanes mustasse mantlisse mässitud mees enam sõdurile kui preestrile.

„Varajane sügis,“ pomises ta kord, kui vihma piiskadesse hetke aega seginesid mõned valged helbed.

Seal keeras ümber viimase teeküünaku, mis teda veel Hospenist lahutas, üks mäele sammuv naine. Mantel seljas, hoolimata külmast ja tormist, sammus oruvanema lesk pojale vastu.

„Teie olete see, ema!“

„Tulen vastu külalisele, kes peab head tooma!“

„Lasksite mind kutsuda, sest et minu nõu vajate!“

„Abi, mida minule töötasid anda.“

„Zeno on oruvanem! Mis võisin teha, seda tegin.“

„Ainult pooleldi,“ ütles lesk validalt, kuna nad külg külje kõrval küla poolesammusid.

Onnide lähedal peatas lesk munka.

„Lõpeta oma töö, mu tark poeg! Sa rahuldasid oma venna auahnuse, nüüd paranda haav ta rinnas. Anna vägevale mehele hoiataja kõrvale!“

„Gottharda?“ küsis munk kibral kulmul. „Kas tahate vaba kaljukitse kütkestada kaljurahnu külge? Jätke oma kävatsus. Teie ohverdate lapse. Ja kui tahate teda ohverdada, miks võtsite ta siis oma südame

Major Johannes Sööt,
Tartu lennudiivisjoni ülem ning lendur-
vaatleja pörkas kaitsevæe luurelennukil
„Potez 25“ tiibapidi vastu „Punast Ma-
jakat“ esmaspäeval, 4. skp. ja suri samal
päeval saadud vigastustesse.

najale? — See pole teie tõsine nõu. Kuidas võiksite olla päästetu vastu valelik?”

„Ema silmad vaatasid poega suurelt.“

„Kas sa mind ei mõista?”

„Mõistan. Päästetu peab päästma ühe teise. Aga see ohver on patt!”

„Mitte teist -- teda ennast -- meid kõiki!”

„Seletage, ema!”

„Ei! — Mina ei puuduta asja, mida pa-rem on puudutamata jätta, seni kui saatus neid ise ei puuduta!”

Oruvanema lesk oli rääkinud süngel hoiatusetoonil. Nüüd sammusid nad tänavale ja ei rääkinud enam. Munk kõndis mõttes. Naine silmitses ta nägu ja teadis, et ta sõnad olid talle läinud südamesse.

Siis kerkisid oruvanema maja sünged müürid nende ette, millesse nad kadusid. — —

Toas, milles surnud oruvanem lamanud, ootas siis lese poolt kutsutud nõuandja neid, kes temalt tahtsid midagi küsida.

Vahelite pandud kättega seisis munk akna all ja lahendas piinavaid mõistatusi.

Siis kiunus uks. Gottharda astus tuppa, alandlikult ja silmad maas, nagu inimene, kes läheb pihtima.

Uduse päeva hallus vargles kahvatult läbi ruutude tuppa. Raskete majariistadega täidetud ruum paistis süngena, võõrana. Kuid neiu tegi ta nagu valgemaks. Saledana ja noorena seisis ta munga ees ja otsis oma suurte, usaldavate silmadega munga pehmet,

uurivat pilku. Lahtised juuksed lainetasid tal selja peal nagu kuldkoorem, mida ainult pea peal tanu koos hoidis. Pikkamisi lähenes ta vaikides seisvale preestrile ja paenutas teretades tema ees põlvi.

„Ema saatis mind sinu juure, paater Isidor!”

„Ja tegi õieti. Ma ootasin sind. Mis on sul minule ütelda?”

Ta laskus toolile. Nüüd langes neiu ta ette põlvili ja pani oma kokkupandud käed ta põlvele.

„Mu härra, ma olen hädas ja kaotasin tee! Aita sina mind, et ma enam ei eksiks!”

„Minu vend Zeno tahab sind enesele?” ütles munk temast ette jõudes.

Neiu kehast käis värin läbi. Nagu torm vulisesid sõnad ta suust:

„Tema ei ole ise oma soovile veel sõnu annud, aga ta käib mulle peale ja vahib mind, kuhu ma iial lähen. Ta sunnib mulle oma läheduse peale ja piinab mind heategudega, mis on nagu teotus! Aga ma oleksin kõik välja kannatanud ja oleksin teadnud vastuse, kui ta mind oleks naiseks tahtnud. Nüüd on asi teine. Ema tahab, et ma tema omaks saaksin; tema on mulle teinud palju, palju head, aga nõutud tasu selle eest on liig suur. Võtku ta minu elu, aga oru-
vema omaks ei või ma saada — ei või, Jumala ja ta pühade juures ei või, mu härra!”

Munga nägu oli väga tõsiseks muutunud. „Sa vihkad oruvanemat?” küsis ta raske rõhuga.

Neiu tormas talle lähemale. Ta käed võtsid kramplikult tema kätest kinni.

„Vihkan? — Ei tea — — ma kardan teda! Kas oled iial näinud ta silmi loitvat, kui teda mõni himu valdab? Härra, ma kardan sinu venda, nagu kardetakse murd-
jat metsalist, ja — —”

„Lõpeta!”

„Ei,” ütles Harda ohtes.

„Harda, mis sa peidad minu eest?”

„Ära küsi! Ma ei taha rääkida!”

Munk pani oma käe ta peale ja nihutas selle kuklasse, et leida ta silmi.

„Kas tead, mis on halastus?” küsis ta.

„Sina oled see, rännates inimeste keskel,” ütles neiu keevalt, märatsevalt.

Munga kulmud läksid kipra.

„Sa oled laps! See tund pole naljatami-
seks — Kas tahad olla halastaja?”

„Kui suudan!”

„Siis anna vennale oma käsi, et sust saaks tema hoiataja ja päästja.”

Äkki kähvas neiu sirgeks ja vahtis temale suuril silmil näkku.

„Sinagi nõuad seda, mu härra? — Kui mina pean olema halastaja, miks ei ole teie seda siis minu vastu?“

Munk astus temale veel lähemale ja pani oma käe uuesti ta kuldpeale. Siis hakkas ta rääkima kõlava häälega. Peaaegu vastupanematu võim peitus ta sõnades ja ta silmad läikisid kui kaks tötähte.

„Ole temale hoidjaks, Gottharda! Kui äkiline viha ta otsaesise sooned pingule kisub, siis pane oma käsi jahutades ta peale! Kui kirg tema isandaks saab, pane oma kaastunne meelitades sellele vastu, ja sa või.

Paater Isidor astus tagasi. Tema nägu ei ilmutanud viha ega rõõmu. Jälle astus ta akna juure endisele kohale.

Siis lendas üks paukudes lahti. Kõvasti ja ruttu astus oruvanem tuppa. Temale järgnes ta ema.

„Oled sa minu eest kosinud, munk?“ küsis Zeno, kuna ta istet võttis laua ääres, keset tuba.

„Jah,“ kõlas preestri vastus.

Lesk oli ukse juure seisma jäänud. Ägedasti lükkas ta puuriivi ukse ette, et keegi enam tuppa ei saaks tulla. Tema vastas sei-

Lennuõnnetuse ohvrite viimane teekond.

Tartu lennudiivisjoni ülem major Johannes Söödi ja lendur-veliveebli Artur Sepa põrm viiakse tiibade lennukikeredel kaitseväge haiglast Balti jaama Tartusse edasisaatmiseks.

dad! Tõmba ta üles enese juure, et ta saaks heaks! Opeta teda ennast austama ja juhi temas kõik head orgkonna õnnistuseks! — Sinu ülesanne on suur, neiu, ja suur peab olema su töö! Aga tunne enese vastu usaldust ja sa saavutad sihi!“

Kui ta lõpetas, tõstis neiu oma silmad pikkamisi tema poole üles ja ütles üsna tasa:

„Sinu hääl on kui kellahelin, mis kutsub palvele! Ja ma tahaksin sõna kuulda, mu härra! Aga mis sa nõuad, ületab minu jõu! Ma ei ole mitte nii hea kui arvad! Minu süda on noor ja ei lase ennast kütkestada! Ma ei või teha, mis nõuad, ei iialgi — ei kunagi — igavesti — sellele mitte!“

sis neiu longus peaga ja kokku krampunud kätega.

Oruvanema pilk silmitses teda jänutsevalt. Kuna neiu temale ei vaadanud, tõusis tal veri pikkamisi ja tumedalt pähe.

„Millal võivad olla pulmad?“ küsis ta karedalt.

Munk andis rahulikult vastuse.

„Pulmi ei tule!“

Pragisev heli! Oruvanema tool oli purustatud. Ta oli selle tõustes hirmsa hooga vastu põrandat löönud. Nüüd seisis ta lämbudes viha küllusesse. Punaselt loitvalt näolt tulid ta silmad esile ja keerlesid, kuna ta ise hambaid kiristas. Laia käega kahmas ta

Peeter Ramul,

Tallinna konservatooriumi klaveriklassi professor, suri 27. aprillil s. a. skleroosi ja südamehaigusesse pärast kolmenädalist rasket haigust. Kadunu pole mitte ainult laialt tuntud viljaka klaveriõpetamisega, vaid ka muusikaliste uurimustöödega klaverimängu tehnika alal. Tuntud on sellel alal tema sulest ilmunud „Moodsa klaveritehnika psühho-füüsilisi aluseid.“

oma habemesse; see ainus liigutus teatas, kuidas ta oma nõdrameelse viha vastu võitles.

„Tüdruk, tule siia!“

Surnukahvatult, aga kartusetä lähenes temale Gottharda.

„Sa lükkad mu tagasi?“ ägas Zeno kogeledes.

„Mina ei armasta sind,“ ütles Gottharda ja vaatas vihasele mehele suuril silmil kindlasti silma, „ja ei või sinu naine olla!“

„See pole kellegi põhjus! Loll kõrvalepöige, naine! Mina olen isand majas, mis sind siin peab juba seitsaadik, kui see seal su väljast leidis, ja ma sunnin sinu oma kõrvale, kui sa mu sõna meeleldi kuulda ei võta!“

Neiu tahtis eemale astuda. Temagi kuum veri hakkas kihama.

„Sina mind sundida!“ ütles ta värisedes ja pilkavalt. —

Nüüd kahmas Zeno käsi toorelt ta blondjuustest kinni ja kiskus ta oma jalgade ette.

„Ja mina ütlen sulle: Sa pead olema minu oma!“

Ta tahtis mahalangenu kohale kummardada.

Aga nüüd kajast toast läbi teraskarge kõne.

„Lase tüdruk lahti, argpüks!“

Lesk oli nende juure astunud, kuna munk, kulmud kibras, iseenesega võitles, kuidas möllavat venda taltsutada.

Ja lesk jätkas:

„Sulei ole enam mingisugust õigust selle tüdruku peale, kelle ma sulle olin määranud! Seda, kelle seal see surmast päästis, ei anna ma mitte maapealsesse põrgusse! Mis ma sinu poolt lootsin, selle hävitasid sa sel tunnil! Sa tormad hukatusse, pime mees! See siin ei hukku sinuga! Tagasi! Kes seisab minu kaitse all, seda ärgu puudutagu keegi, ka oruvanem mitte!“

Enam kõrguse ette kummardus vägev mees. Nagu urisev koer lahkus ta Gottharda juurest.

Ja kui see ennast tundis vabana, sirgus ta ja ajas pea kuklasse. Ilmaaegu osutas lesk proua, et ta vaikiks. Ta virutas mehe kirgedest tuikavale näole vihast hõõguvaid sõnu.

„Kuule, mis ma sulle ütlen, Urserni oruvanem, sa vägev mees, kes arvad ennast härraks orgkonna rahva ja minu kui tee äärest leitud naise üle! Vaata sellele, oma vennale! Sama paha kui sina oled, sama hea on tema! Tema elab rahva südames, tema käe osutus ja tema suu naeratus on rahvale käsuks, mis täidetakse. Küsi ometi, küsi ometi, kes on minu käskija ning härra? Temale alistun ma, käskigu ta mis tahab. Kui ma pean tema tahtel piina kannatama ning surema, ma alistun nurinata! Olen tema olevus meeles ja mõttes ja — südames! Seda tea, Renneri Zeno, ja taipu, kui võimetu sa oled siin selle kõrval!“

„Vaiki, Harda!“ käskis munk valjusti.

Sõnakuulelikult pigistas neiu huuled kinni.

Oruvanemaga oli sündinud kummaline muudatus. Kõik viha oli temast lahkunud. Toolil, kuhu ta langenud, paendus ta suur keha luuramisele. Ta habe ulatas peaaegu põlvini. Nii tõstis ta oma kahvatu näo, kuni munga näole nägi.

„Püha mees — sinu riietus on rüvetatud! Pane ta seljast, võrgutaja! Sinu naine ootab!“

Kuiv naer järgnes sellele teotusele.

Üle munga näo lendas kerge puna.

„See riietus on puhas ja nagu soomusrüü ümber inimliku rinna. Sinna ei pääse ei teotus ega meelitus ega võrgutussõna! Ole muretu, vend!“ (Järgneb).

Häbiplakk.

Saksa kirjaniku **Friedrich Jakobsen'i** romaan.

10

Sel õhtupoolel oli Grödes äike. Juba hilisel lõunasöögil ülemmetsniku juures, kui Wolff Erna kõrval istus ja avameelselt kahetsust avaldas, et doktor arvatavasti jääb vihma kätte — oli kauguses müristanud ja ülemmetsnik arvas, et täna kusagil sisse lööb.

„Loodetavasti mitte doktori sõidukisse,“

veerandaastas kindel palk — seda üks ära ei tarvita.“

Nende kõnedega mõõdus lõunasöök. Siis tukkus ülemmetsnik veidi, proua Julia teutses kõõgis ja noored inimesed olid üksi.

Ja siis algas äike.

Esiteks pühkis ta üle mägestiku udu- ja tolmupilvena ja Wolff ütles, see olevat eel-

Ranna üksildus.

Piriita kaunistamise seltsi fotovõistlus „Piriita elu ja ilu 1930“. Nikolai Nieländeri pildikogus II auhind.

ütles proua Julia kaastundlikult. „Õigupoolest oleksine tema ka kutsuma pidanud.“

„Ta võib ka märjaks saada,“ otsustas Erna. „Ja kui ta välgu ees kohkub, ei tee see talle ka viga — mispäras viskas ta vaese Riemanni ta majast!“

See julm meelsus leidis ametkonnakohtuniku kiituse; ta muutus veidi sentimentaalseks ja hakkas oma katuse kindlust kiitma.

„Selle kallale ei pääse ükski võlausaldaja,“ ütles ta. „Üldse meie ametnikud — eks ole, härra ülemmetsnik, see on ilus tunne: igas

torm (Windsbraut). Selle peale tahtis Erna teada, mis see tähendavat; tema sõnaraamatus seisvat sõna taga küsimusmärk.

„Sõna tekkinine ei ole teada,“ ütles ametkonnakohtunik. „Kuid mõrsjaga on tal ikkagi midagi ühist, sest see tuleb torniga võtta.“

Nad seisid akna all, kui välgud sähvisid. Vaade oli nii ilus ja suurepärane, et Wolff luuleliseks muutus.

„Nagu Issanda leek,“ ütles ta.

Erna ei küsinud seekord sõna tähenduse

järele, sest ta teadis, et sellega oli mõeldud armastus.

Lõpuks tuli kõu, mis pani maja alusmüürid värisema. Ülemmetsnik tuli magadistoast ja proua Julia tormas köögist sisse.

Kuid oli juba hilja, välk oli sisse löönud ja suure leegi tekitanud, sest ametkonna-kohtunik Wolff pidas tüdrukut käte vahel.

Siis järgnes kihluspunsh.

— — —

Kui kohus kohal ei olnud, et mõndaas ja õiendada, kogusid Gröde elanikud vana kombe järele kõrtsi kokku, sest nende seas oli vaevalt mõni, kel oli puhas südametunnistus — ja kui ta jäi puutumatuks, oli rõõm suur.

Nende hulgas istus ka Karl Hecker. Ta oli küll märgitud, kuid talle ei pandud seda väga pahaks, sest mõned juuresolijad kannatasid sama vea all. Nad jõid ja laulsid ja kui kõu müris, lasid nad Peetrust elada.

Hecker oli kõige kärarikkam nendeseas. Ta jõi ühe klaasi napsu teise järele ja vandenus, et täna lõbus peab olema, olgu ilm ükskõik kui hall, ainult kui kingsepast juttu tehti ja mõned tõendasid, et Riemann möldrile ikkagi midagi teeb, muutus Hecker vaikseks ja vaatas salaja kella. Ta mõtles sellele, mis tema ja kingsepa vahel täna õhtuks poolenisti maha oli tehtud — vähemalt tema poolt ja mis temasse puutus — ja ta tahtis varsti kaduda.

Kell oli küll alles üheksa ja äike oli ammu vaikinud.

Peremees oli välja läinud, et uut vaati lahti teha; kuid ta tuli kohe jälle tagasi, kahvatu nagu lubjasein ja värisevate põlvedega.

„Inimesed, inimesed, veski põleb!!“ karjus ta.

Kõrts oli korraga tühi. Kõik, kel jalad olid, seisid väljas kõrtsi ees ja vahtisid orgu, kus kerkis tuleleek kohutavalt ja suurepäraselt ja siis läks sosin läbi rahvahulga ja sosin tõusis nagu leek ühiseks hüüdeks: „Kingsepp! Seda on kingsepp teinud!!“

— — —

Mölder Jahn ei oleks võinud enesele aru anda, kuidas ta kingsepahütist oli jõudnud Oruveskisse, sest ta ärkas nagu uimastusest, kui koer ta najale püsti kargas ja ta nägu lakkuda katsus. Ta seisis kojast, majauks oli ta taga kinni langenud. See toon äratas tas kõiksugu mõtteid ja ta läks tagasi, et uksele rasket riivi ette lükata,

Siis astus ta tuppa ja langes jõuetult tugi-oolile. Higitilgad ta otsaesisel ja ta südame kloppimine näitasid, et ta oli jooksnud hütist kuni veskini; kuid ta ei teadnud seda ise — vähemalt mitte kindlalt.

Kui see oli nii, oli see ju ülestatust.

Aegamööda selgusid ta mõtted ja ta muutus rahulikumaks. Ei, ta ei olnud jooksnud, ta oli ainult mõlema ametniku selja tagant minema hiilinud ja siis kiirelt astunud. Selle seletuseks võis olla ähvardav äike.

Ta ei olnud midagi tunnistanud ja tast ei olnud midagi välja saadud, kuid nad hiilised ta jälgedel. Sest kui vahtmeister Kunze oli püssi omaniku kindlaks teinud, ja kui selge oli, et tema, mölder, oli salakütt, sai vanne, mida ta kaks korda oli vandunud, teise tähenduse. Siis sai vabandatavast ekstitusest kaalutud vale ja selle vale põhjus võis olla ainult püüd oma süüdi süütule vee-reta.

Tänasest peale käidi ta jälgedes. Väline rahu, mida Jahn seni oli näidanud, tuli täieliku julgeoleku tundest, teadmises, et ükski kogu ümbruses teda ei kahtlustanud; nüüd algas sosin ja näpunäitamine ja inimeste kõrvalpõrkamine.

Kuni lõpuks kohus vahele astus.

Jahnil oli alati olnud selge pea ja ta kaalus ka nüüd kõiki võimalusi kuni viimase järelduseni, et ta asetatakse vandekohtu ette samale kohale, kus Jakob Riemann kaks korda oli seisnud.

Kui tal oli jõudu raudse tahtejõuga eitada, oli hukkamõistmine vaevalt võimalik, teda karistati ehk salaküttimise pärast, selles ei võinud midagi muuta, kuid muu jäi õhku rippuma, isegi kui ta enese poegkutsuti tunnistajaks ja kui see keeldus tunnistusest.

Jahn tundis, et tal oleks jõudu salata, sest asi puutus ta elu. Kuid ta oli küllalt vali enese vastu, et edasi mõelda. Kui ta vabaks mõisteti, oli ta seisukord nagu Riemannil, ta aul oli häbiplekk ja tal ei olnud nagu kingsepal head südametunnistust lohutuseks.

Oli võimatu kanda sarnast koormat.

Kui Jahn juurdlemisega nii kaugele oli jõudnud, kuulatas ta majja. Talle selgus alles nüüd, et ta oli täielikult ükski jäetud; tüdruk oli puhkusel, sulane oli külas, ainult koer lamas ta kõrval ja lakkus käppi.

Truu kaaslane — kes hulub, kui see on sindinud.

Jahn läks magadiskambrisse ja tõi revolvi, mille oli muretsenud, kui Hecker majja tuli; ta meelitas koera enese juure, surus talle

relva suu kõrva taha ja vajutas — pauk, lühike hulumine, siis oli kõik mööda.

Kui kiirelt oli see läinud!

Looma vägev keha lamas liikumatult põrandal ja kitsas verejuga nirises läbi karvade — vaevalt mõned piisad.

Midagi ei ole ilmas kergem kui surm.

Muidugi: see mõistmatu loom ei teadnud isegi viimasel sekundil, mis tal ees seisis; kui ta üldse võis mõelda, oli ta ehk mõelnud peidetud kondile ja siis oli tina vahele seganud.

Inimeste juures on suremine siiski teisiti.

Siis tuli äike.

Jahn tundis peaaegu kergendust, kui välgu orgu sähvisid. Veski seisis küll juba mõned sajad aastad ja iialgi ei olnud midagi juhtunud, kuid täna võis välk ehk siiski sisse lüüa tuppa ja kohale, kus istus mölder. See oleks parem olnud kui see teine, sest usna kindlasti seda teada ei võinud: ehk oli siiski kord viimsepäeva kohus.

Ja see kohtuotsus oleks kõik heaks teinud.

Kuid äike möödus ja tuli videvik, öö eelkäija. Ja selle mõtte juures tundis mölder külmavärinaid. See pidi sündima ja ta imestas isegi, et see veel ei olnud sündinud, sest ilmaga oli ta juba lõpetanud; kuid ööseks otsteme enestele hea aseme, millel ilma unenägudeta võiksime puhata — see maksab meie elu kolmandiku suhtes, kui palju enam siis, kui asi puutub igavikku.

Jah — midagi pidi sündima südametunnistuse rahustuseks, tegu, mida võiks vaekausi panna.

Kui on olemas sarnane vaekauss.

Mölder süütas lambi, istus ja kirjutas oma tunnistuse üles. Mitte täitsa ausalt ja rõhkem inimestele kui kõikteadjale, sest ta rõhutas, et ta olevat lasknud oma elu kaitseks ja et siis kõik iseenesest olevat hargnenud.

Kuid see oli tunnistus, mis kingsepa lõplikult vabaks mõistis.

Siis pani Jahn lehe rinnataskusse ja kustutas lambi, sest koeralaiiba vaade oli talle vastik.

Teda ümbritses pimedus, kuigi õhtu veel hiline ei olnud.

— — —

Veski põles. Nad kõik karjusid, et kingsepp ta süüdanud olevat. Siis veeres inimhulk orgu, et tuld kustutada. Tuli külapriits ja ülemmetsnik, ametkonnakohtunik ja vahtmeister Kunze, kes Grödest veel ei olnud lahkunud.

Kõige ees oli Karl Hecker. Ta ei nime-

tanud küll kingsepa nime, kuid ta kisas ja lärmitses kõige rohkem, täiest rinnast, sest tal oli alibitõendus nagu paremat ei võinud soovida; talle ei saanud keegi midagi teha, mõtete eest ei karistata.

Põlevasse majasse võis veel sisse pääseda. Tuli näis alguse saanud tallihoonetest, mille ukсед alles öösel lukustati ja mis nüüd lahti seisis. Puutumatus elutoas leiti draama lõpp: mölder surnult, kuulihaav peas, koer surnult ja samasuguse haavaga.

Muidugi, möldri kõrval lamas revolver, milles puudusid kaks kuuli, kuid relva ei tunnud keegi, see võis ka kingsepale kuuluda. Missugune enesetapja süütab esiteks maja ja laseb koera maha!

Kingsepa nime hüüti ikka valjumini. Nad kõik tundsid ta vaenu ja olid ta ähvardusi kuulnud, ja isegi vahtmeister Kunze ei kahelnud ta süüs, kuigi tal oli muidu põhjusi enesetapmist üskuda.

Kui laip esialgul kõrvale oli toimetatud, kuid veel mitte lähemalt järele vaadatud, kui tuli oli hädavaevalt kustutatud, tegi ametkonnakohtunik korralduse arvatava süüdlase tagaajamiseks.

Vaevalt võidi oletada, et ta peidab end hütis, kuid metsas oli arvurikkaid peidurikaid ja ülemmetsnik lubas juhtimise enese peale võtta. Kunze ja Sperber saatsid teda. Koeri võeti kaasa.

Ja nii aeti veel kord taga aetut. Sest kui saaksime vanaks nagu Metusalem ja kui juurdleksime päeval ja öösel õigluse üle, me ei leiaks iialgi lahendust, mis meid lasteks lõpuks vabalt hingata.

Kingsepahüüti oli tühi. Kõik oli nagu olnud õhtupoolel, Riemann ei näinud setsaadik enam seal käinud olevat, kui oli teinud asjatu katse ta palke maha raiuda.

Kuid koerad leidsid ta jäljed. Risti ja rästi läksid need läbi metsa nagu inimese jäljed, kes sihitult ringi luusib, ja lõpuks hakkasid koerad tihniku juures haukuma.

Ja sealt leidsid nad ta nagu haavatud metslooma, lehestiku seest, äikesevihmast märja, palavikus ja meelemärkuseta.

Ta pandi okstest punutud kanderaamile; vangivõtmise käsu täitmisest ei võinud juttugi olla. Ta katkendlistest palavikukõnedest selgus, et oli ammu end haigena tunnud ja et haigus ilmsile oli tulnud, kui ta jõuetus vihas saatuse üle haaras kirve, et hävitada isamaja.

Siis oli ta poolmeeletult metsa jooksnud.

Vahtmeister Kunze ütles tasa oma kaastastele, et see vilets ja murtud mees mõrtsukas olla ei võivat, kõige parem olevat,

kui ta aimduseta viimase, hirmsa kahtluse üle, mis temal lasuvat, igavesti magama jäävat.

Teised vaikisid selle kohta.

Kingsepp viidi ülemmetsniku majja, kui hommik koitis. Sel ööl ei olnud seal rahu, sest ametkonnakohtunik Wolff oli möldri laiba ülevaatamisel leidnud kirjaliku tunnistuse.

Ta käristas vangivõtmise käsu katki, mis lebas laual ja saatis käskjala Thalheimi. See pidi tooma arsti ja Riemanni tütre.

Sest nad kõik nägid, et kingsepa lugu oli halb.

Kuid siiski ei võinud kaastundele maad anda, sest nüüd kerkis küsimus, kes oli süüdanud veski. Enesetapja käe peale ei mõelnud keegi.

Lõpuks nimetas vahtmeister tasa ühe nime.

Wolff noogutas ja ütles: „See on võimalik. Oleksime ammu ta eest hoolt kandma pidanud.“

Siis läksid mõlemad mehed lesknaise Waltheri majakese juure. Päike oli just tõusnud ja kattis onni punakasse valgusse; ka tuba näis nagu tuleleegis seisvat ja kesk seda tulemerd istus vana naine akna all toolil.

Ta oli pannud pühapäevariided selga ja hoidis käsi rüpes; ta nägu oli rahulikum kui muidu.

„Kas tulete mulle järele?“ küsis ta. „Süütasin veski, ma ei salga seda.“

Ametkonnakohtunik viipas vahtmeistrile, et ta läheks ja istus eidele vastu.

„Mispärast tegite seda, proua Walther? See ei olnud õige!“

„Ma ei tea, mis on õige,“ vastas eit, „kuid see oli õiglane, sest mölder laskis mu poja maha.“

„Ta on üles tunnistanud ja siis enese elu võtnud.“

Eide näojooned jäid nii liikumatuks selle teate juures, et võis aru saada, kui väga ta oli veendunud kõige selle tarvilikkusest, mis oli ses asjas sündinud ja veel sündida võis. Ta näppis põlle ja nimetas kingsepa nime.

„See ei tarvitse oma elu võtta,“ pomises ta. „Teised on seda juba teinud.“

Ja kui Wolff hütist lahkus, et ülemmetsniku majja tagasi minna, tundis ta selle varjutatud hinges sündinud sõna tõe ära. Nüüd seisid inimesed rühmades tänaval ja igaüks nimetas surnud möldrit suureks närukaelaks, kellest kõige halvemat oleks uskuda võinud; — kuid sellest olid ainult vähesed tunnid möödunud, kui samad inimesed süütle olid kisendanud „poo risti“ ja nad olid aastateviisi ta elu hävitanud oma sosina ja salajuttudega — nemad ja õiglus, kelle silmad õigusega on kaetud.

See päikesepaisteline hommikutund oli ametkonnakohtunikule väga mõru, kuigi ta ennast tundis süütuna ja kuigi eilne päev talle oli annud ülima inimõnne. —

Lõunaajal suri Riemann ilma meelemärgusele tulemata. Doktor Berger oli tulnud Annemarie saatel üles Grödesse ja ta ütles, et kingsepal olevat südamehaigus, mis juba mitu aastat vana ja ta ka õnne kestel oleks tapnud. Kuid ta hääls kõlas imeliselt looritatud ja kui ta siis noorpaarile õnne soovis, kõneles ta kohamuutusest, mida ta ammu juba kavatsesvat.

Lesknaine Walther paigutati ravilasse ja Annemarie kadus ümbruskonnast. Kuid aasta pärast, kui ametkonnakohtunik ammu juba oli kosinud, sai ta Schveitsist Gustav Jahnil kirja.

See kirjutas, et on veski maha mütinud ja uues elukohas Annemariega abiellub.

„Mida ükski peale mu mõrja ei tea,“ kirjutas ta, „tahan oma südametunnistuse kergenduseks mehele teada anda, keda alati olen pidanud humaanseks ja õiglaseks kohtunikuks. Tol jõuluõhtul, mil mu õnnetu isa surmale näkku vaatas, tunnistas ta mulle oma süü ja kui maailmas ei oleks muud kui tardunud õigus, oleksin pidanud oma isa üles andma. Kuna aga kohtud süütu juba vabaks olid mõistnud, ei pidanud ma end kohustatuks looduse vastu tegutseda. Kui sellega tegin ülekohut, on see lunastatud hirmsa hingepiinaga ja viimast lunastust loodan abielust, mis, kui imelik ehk näib, on siiski tasumine armastusega.“

(Lõpp).

Telemark.

Poola kirjanik **Z. Kleszczyński.**

„Pidage meeles, armuline proua, et sel hetkel tuleb kogu keha umbes parempoolses vinklis edasi visata . . .“

„Mis, kogu keha?“

„Jah, kogu keha. See on ju üsna kerge!“

„Silmapilk, mina ei taipu . . .“

„Näitan teile seda.“

Ja Roslan kummardas suuskade kohale, mis ta kõrval lumel seisid. Aga proua Marta haaras ta käest ehnudes kinni.

„Juba kaks nädalat esitate mulle oma kunsttükke . . . Kui te tõesti soovite, et ma suusatamise kätte õpin, siis ärge suusatage ise, vaid demonstreerige seda minu kallal.“

„Aga proua Marta!“

Ilus lesk pööratas jalga vastu maad.

„Nõnda tahan mina!“

Ja nähes, et mister Roslan tahtis taganeda, jätkas ta iroonilise ilmeaga:

„Mu Jumal, kui kohmetud on ometi kõik suusatajad naiste vastu. Teie olete küll meister tehnikas, sõidate võidusõituledele ja hüppamistele, teete kõiksugu kaelamurdvaid tükke Helveetsias, Tshhehoslovakkias ja Jumal paraku ka Zakopanes, ja kui hetk saabub, siiski ei oska te ühele naisele mitte lolli telemarkigi kätte õpetada!“

Roslan oli haavunud. Mis, tema ei osanud? Kas ei olnd ta tervelt kaks tosinat paksunahkseid mägestikukompanii nekrute välja õpetanud? . . . Ta produtseeris proua Marta ees hüppeid ja hoogu, telemarke ja christianiaid. Kindral Golitzi ees oli ta päris manöövreid teinud! . . . Aga ilus daam on kui raassilikas daam silmanähtavalt tänamatu . . .

„Raassikas daam“ raputas aga vaheajal hõbedase tolmu suuskadelt ning nokkis suusatajat:

„Kui kedagi õpetatakse tantsima, siis võetakse käega ta ümbert kinni. Jah, nii... (siin pani proua Marta oma käevarre Roslani paksu sweateri ümber) ja temale näidatakse tantsusamme . . . Ja kui kedagi tahetakse õpetada klaverit mängima, siis seatakse ta käed selle järele . . .“

„Proua Marta! Ma ei või teid ometi pigistada!“

„Mis, pigistada? Mis see on? Mõni suusatamises vajalik sõnakõlks?“

„Noh, siis mitte purustada.“

Proua Marta vaatas temale silma ja mär-

kas seal murelikkust, et mitte ütelda: häbelikkust — ning hakkas naerma.

„Hahaha. . . Tõesti, ma unustasin ju, et olete alles süütu . . .“

„Proua Marta!“

„Mis siis, härra Stani?“

Roslan hammustas huuli.

„Süütuse suhtes eksite väga — paraku!“

„Tõesti?“

„Jah, palun mind mõista: mina ei salli, et sporti tiivaripsutanise läbi rüvetatakse.“

Imeilus proua Marta naeris veel heledamini:

„Hahaha — rüvetatakse! Millised sõnad teil on! Kas või sure kohe!“

Roslan pareeris pahaselt:

„Sõnu võivad teha ainult hellitatud härrad tantsubaaris. Mina olen, kuidas teate, suusataja. Ja ma tegutsen spordiga kui tõsise asjaga ning . . .“

„Ja ma viibin praegu väga intensiivsel treeningul, mis?“

Proua Marta mustades silmades lõi meelepaha loitma:

„Ma ei suitseta, ei joo, ei pustu naisi . . . hahaha!“

Roslan punastas.

„Nägemiseni!“

Kalekõne katkes seekord õnnelikult. Sest enne veel kui proua Marta jõudis mõtteid koondada, oli Roslan juba suusad jalgade külge nallinud, lükkas keppidega kergesti, tegi mingisuguse kirjeldamatu, imekerge hüpangu ja hakkas mäest alla libisema, ja nimelt hooga, nagu ta teda proua Martale juba mitu korda oli näidanud . . . Nagu välg lendas ta üle lume alla sügavikku.

„Härra Stanislaus . . .!“

Hüüe kadus jäises tuules.

Mehe siluett jäi ikka vähemaks. Peaaegu uskumatu kiirusega sõitis ta mitusada meetrit kõrgest mäest alla; nüüd oli ta veel vaid vaevalt nähtav tume täpikene, muutus ikka vähemaks ja vähemaks, kuni ta kau-guses kadus.

Ilus proua Marta tundis südames nagu piina . . .

Nõnda ei oleks ta pidanud seda naljakat Roslani vihastama, kes oli nii suur ja tugev kui karu ja õrnatundeline kui neiu . . .

Aga ruttu kõrvaldas südametunnistuse piina — erutus.

Mis, peen kavalier! Toob ta esiti siia

pagana kõrgusele ja jätab ta siis siia üksipäi — kilomeetrid kaugemale lähematest elamutest . . .

Nõuetult vaatas ta ringi.

Päike seisis juba läänes. Päev on lühike. Mis pidi ta siin lumekõrbes tegema? Ta külmab ära, enne kui paksus lumes alla jõuab.

Juba on ta mitu lolli pisarat alla kugistanud, kui ta süda äkki kiiresti hakkab põksuma.

Kaugel all nägi ta tüht mehekuju, kes vanade kuuskede vahelt hakkas üles ronima. Kas oli see Roslan?

Teravasti vahitis ta sinna. On see tema või ei ole? Igatahes on ta üks suusataja, kes imeruttu liigub.

Natukese aja pärast märkas proua Marta, et ta süda kõvemini põksus.

Jah, see oli Roslan! Ta tuli tagasi.

Proua Marta naeratas tahtmatult.

— — —

Nii siis ometi Roslan tuli tagasi. Ronis ruttu mäest üles ja sõitis kaares. Aga ometi kestis vähemalt veerand tundi, enne kui ta hingeldades jõudis üles mäele proua Marta juurde.

„Palun andeks!“

Ta oli kohmetu.

Proua Marta arvas seekord paremaks mitte pilgata. Ta vaikis vaheloost ja küsis pehmesti:

„Kuidas me siit alla saame? Nende suuskadega ei jaksa ma enam kilomeetreid käia!“

Roslan näitas naeratades oma noori, valgeid hambaid.

„Ärge kartke, kallid proua Marta. Seekord sõidame mõlemad suuskadel mäest alla.“

„Kuidas, meie mõlemad?“

„Noh nii . . .“

Kohkudes vaatas proua Marta alla sügavikku.

„Kuristikku? Ei iialgi! Teie tapate enese ja minu.“

„Suurepärane! Siin pole ju kusagil kuristikku. See väike mäekülge. Ja lumi on kerge kui suled. Teie ei tarvitse midagi karta.“

„Aga ma kardan . . .“

„Mina vastutan selle julge jalutussõidu soodsa lõpu eest. Olge aga tšna rahulik. Nii siis, pange oma jalakene paremale suusale — nii on hea —, teine jalakene pahemale — suurepärane! Nüüd pidage minust kinni, kuid ärge ennast liig kõvasti minu najale suruge, sest minul peab olema teatud liikumisevabadus.“

„Teie olete narr! Nii ei sõida keegi alla!“

„Ja kuidas veel! Ärge kartke midagi. Pealegi on mul pikad kepid, ainult hoidke õige minu lähedale . . . nii!“

„Ma kardan, härra Sta . . .“

Mõnus jooks uimastas proua Martat, see kukkumine lumisesse kuristikku, mis oli valge, nii valge.

Jäine tuul näpistas põski. Proua Marta hoidis suusataja ümbert kõvasti kinni ja vuhises välgukiirusel ülevalt alla . . .

Roslan balansseeris vahetevahel, ahmis oma paenduva kehaga tasakaalu järele ja paenutas end kord paremale, kord pahemale poole . . .

Proua Marta järgis tahtetult kõigile oma juhi liigutustele: balansseeris ühel ajal temaga, kaldus siia- ja sinnapoole, pingutas oma noori muskleid ja tundis jalgade, sääremarjade ja puusade imeinstinkti, kanda ära esinevad raskuspunktide muudatused.

Meister Roslan pidi, niimoodi kahekordset kiirusega alla sügavikku lennates ja selle juures kahekordset koormat kandes, võitlema ebaharilikkude vaevadega: oma taga seisva naise raskusega ja mõnusa pigistusega tema käte poolt.

Ta aitas end keppidega, otsis suuskadelt abi, kuid hakkas ometi juba väsimust tundma. Ja tee muutus ikka järsumaks, järsumaks. Nad ei libisenud enam, nad kukkusid alla sügavikku.

Äkki nägi Roslan oma ees, alles kaugel, mõnisada meetrit allpool, väikest puukändu. Kõrvale pöörduda!

Ta katsus suusaotsi pisut paremale nihutada. Seal, võtaks pagan, jälle üks känd! Ta katsus nihutada pahemale poole.

Kivi? Kust küll see tuli?

Välgukiirusel otsis ta pääseteed. Seal nad mööda ei saa! Ta katsus pidurdada. Täpselt. Sada meetrit. Seitsekümmend viis! Viiskümmend! . . .

Võtaks tont! Seal on ju känd ja kivid!

Ta ei pannud neid tähele, kui eimest korda alla libises. Nüüd võisid nad murda nende jalaluud.

Kakskümmendviis meetrit . . . kakskümmend . . . Viisteistkümmend . . .

Ja äkki vabastav mõte:

„Telemark!“

Juba . . .

„Aaaaa!“ — — —

Nad uperpallitasid minuteid. Proua Marta, Roslan, proua Marta, Roslan, proua Ma. . .

Alles all aasal peatusid nad, mitukümmend meetrit sügavamal . . .

Lustilik lumi pildus neid tuhande kristalliga. Nii lamasi nad briljantvoodis...
 Nagu narrid kastusid nad briljantidesse...
 „Härä Sta . . .“
 Hoo lõpuga kukkus proua Marta oma sõidutaja rinnale.
 Huuled huultele. — — —
 Kui nad ärkasid meelemärkusele, märkas

Marta, et nad istusid vööni lumes. Roslani kepid ja proua Marta sall olid ei tea kus...
 Proua Marta tõmbas hinge. Pigistas silmad kinni ja küsis vaikselt:
 „Mis see oli?“
 Roslan hakkas lumes väljapääsu otsima ja sosistas, ise näost tulipunane:
 „Telemark . . . proua Marta!“

Amulett.

Brasillia kirjanik **H. V. Patera.**

Võsastiku kohal hõljus Aafrika õõ. Tuhanded mitut laadi loomahääled, mis päev otsa paksust metsatihnikust kajasisid, olid peaaegu vaikinud, ainult siin ja seal kisedas mõni ahv unes või kajas poollämbunud ja kõle surmakarjatus mõne olevuse suust, kes oli langenud mõnele kurjale õgijale ohvriks. Aegajalt kuuldus metsa alt praksumist, siis oli kõik jälle vait. Kuulda oli ainult tule praginat, mille paistel kaks eurooplast istusid. Mustad kandjad olid juba ammu uinunud ja nende norskamine kajas kaugele.

Insener Bob O'Harty uuris kaarti, mille ta oli laotanud väiksele väljatoolile. Ta pööras seltsimehe poole, kes just tule ääres pikutas:

„Pagana vastik maakoht, kust homme peame läbi minema . . .“

Siis märkas ta, et ta seltsiline tema juttu ei kuulanud, vaid tähelepanelikult silmitses mingisugust käesolevat eset. Laiapäoline iirlane koputas talle piibubarrega õlale.

„Haloo! Old boy! Teie ei kuulegi ju, mis ma räägin. Mis huvitav ese teil seal on?“

Teine ärkas nagu unest:

„Vabandage, Bob, aga ma unistasin. Mis te tahate?“

Selle juures püüdis ta eset oma kulunud kuue taskusse poetada. Aga O'Harty kahmas oma suure käega Aksel Lahna kitsaste sõrmede järele ja pidas ta käest kinni:

„Kas ei tahaks teie seda mulle näidata?“

Kas tuli see tulepaistest või oli noorema mehe kuldiline nägu tõesti punane?

„Oh, sel pole midagi iseäralikku — vana mälestus kodumaalt . . .“

Tahes või tahtmata pidi ta eseme andma seltsilise kätte, kes seda viibimata hakkas tähelepanelikult silmitsema. See oli väike,

lagunenud nahkkotikene, mis enese laskis avada ja siis ühel küljel vaatajale näitas väikest pühakuju, mis hõbedast tehtud. Vaevaga luges insener küju saksakeelist allkirja: „Sankta Corona! Sinu kaitse all!“ Mehe valjud näojooned silenesid:

„Oh, püha pilt, vististi mõni talisman, mis?“

Aksel Lahna noogutas pead:

„Yes! Minu amulett. Andis mulle kodus... keegi, kes mulle väga, väga armas on!“

Ta hääli oli vajunud. Irlane lõi risti ette ja vaatles pilti kauemini, siis andis ta tema tagasi noorele sakslasele, kes temale valituse poolt oli kaaslaseks antud uue raudteeliini määrajaks läbi põlismetsa:

„Andestage, my friend, mu uudishimu; meie vajame küll teie amuletti, sest homme ja hiljem ootavad meid pagana rasked päevad.“

Kas tuli see sellest, et see pühapilt temaski vanad mälestused äratas, sest temagi vahtis unistades tulle ja imes oma piipu. Aksel Lahnagi vahtis sinna liikumata ja tema eest tules kerkis üles õrn noore neiu nägu ning noogutas temale pead. Peaaegu käega katsutavalt seisis neiu blondpea tema ees. See oli kord.

Siis äratas kole karjatus ta unistusest — pauk kõmatas läbi õõ. Metsiku vandega oli insener jalule karanud ja revolvri vöö vahelt välja kiskunud. Kandjadki olid ärganud ja karjades jalule tõusnud; piigid süsisid läbi pimedada, vuhisedes lendas üks must nool läbi õhu insenerile säärde. Metsaäärde ilmusid varjukujulised, väikesed olevused!

„Härjapõlvikud!“ möirgas O'Harty. Tema automaatpüss paukus vahetumalt. Ka Aksel oli oma püssi kätte kahmanud ja lasi metsikult kallaletungijatele pimedast peast.

Kandjad olid enamasti valjusti kisendas vastasseisvasse metsa jooksnud, mõned hobused olid endid lahti kiskunud ja tormasid metsikult joostes ringi. Tulepaistel nähti väikseid mehi ikka lähemale jõudvat.

Kinnipigistatud hambail laskis Aksel. Äkki tundis ta põletavat valu pahemas käevarres. Sinna vaadates nägi ta väikest nõtkuvat noolt. Ta kiskus selle haavast välja. Siis kahmas ta jälle püssi. Kuid härjapõlvikud olid kadunud.

läbi. Noolehaav. Ta kiskus kuue seljast ja avas särgi. Väikesest haavast niris veri. Selle juures tundis ta käevarres kerget tõmmet, kergelt tuikamist. Noolgi oli kihvitatud! Palavikuvärin lõgistas ta hambaid. See — oli — lõpp! Härjapõlvikute mürgi vastu vastumürki ei olnud. Juba mõne minuti pärast pidi ta tummalt oma seltsilise kõrval lamama. Juba oli käevars nagu surnud ja palavikuhood hoogasid ta soontes. Vaevu kobas ta parema käega tasku järele ja võttis amuleti välja. Tuli andis veel pi-

Pirita jõgi õhtul.

Pirita kaunistamise seltsi fotovõistlus „Pirita elu ja ilu 1930“. Eduard Rosedam'i pildikogust, IV auhind.

Lühikese metsiku võitluse järele tundus valu kahekordselt halvavana. Iirlane hoigas valjusti. Temal oli lai piik rinnas ja veri voolas tal kinnipigistatud suust. Ägades, hooti kostis ta hääel:

„Otsas! Valmis! Need kuradid tarvitavad kihvitatud relvu! Mina . . .“

Lämmatav rögim, suur keha viskles krampides. Kui Aksel tema kohale kummardas, vahtisid ta seltsimehe murtud silmad üles musta taeva poole.

Õudu tundes surus Aksel ta silmad kinni. Siis ajas ta enese sirgeks, kuid tundis valu käevarres. Palav hoog voogas ta kehast

valgust. Aksel avas nahktaskukese. Tema silmade ette tõusid juba valged loorid ja ta surevad huuled vormisid veel kord sõnu:

„Santa — Corona — sinu kaitse all!“

Lõikav valu rinnas, tuled silmade ees ja nende keskel blond naisepea.

„Nancy, väike Nancy, mu armsam . . .“

Siis veeres ta keha raskelt kõrvale.

Aafrika taevast kustus pikkamisi särav lõunarist.

Kui härjapõlvikud koidu ajal laagrit rüütsatasid, leidis üks inetu väike mees Akseli kokkupigistatud käest ka väikese pildi.

Mees avas surnu käe ja peitis saagi oma põlle sisse.

Kui põletav päike kesktaevasse jõudis, lamasid vaid paljaksröövitud laibad paljude paljaste jalgade poolt trambitud laagriplat-sil. Suured raisakullid olid juba oma tööd alanud ja neid ruttas ikka rohkem ja rohkem kohale, laisalt õhust alla laskudes. —

Kapten Mac Ferlan seisis kõrgel hobuse-turjal askarite poolt kokkuäetud härjapõlvikute salga ees. Vana sudaanlane tshauh (feedveebel) Mehmed teatas sirgelt salutee-

sinaid neegrikülasid oli äkki ümber piiratud ja kõik onnid läbi puistatud, kuid ikka vähemagi tulemuseta.

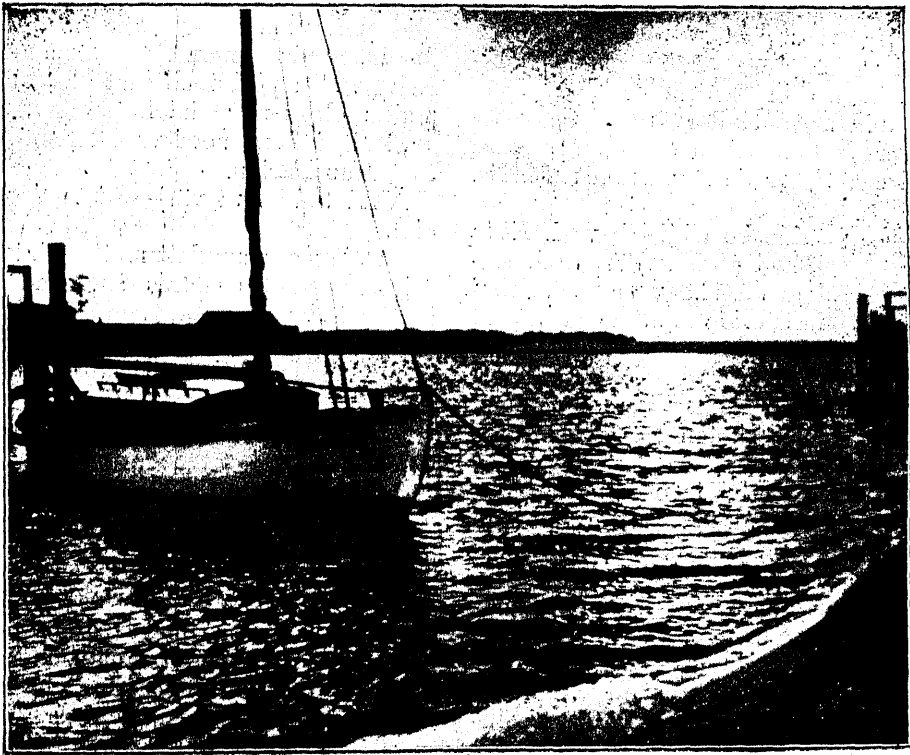
Kompani kapten pööras jälle oma alam-ohvitseri poole:

„Noh, siis laske nad paganad jälle minna!“

Rääkides oli ta pisut kummardanud ja äkki suurenesid ta teravad silmad. Mis pagan kandis üks neid härjapõlvikuid oma vanunud juustes?

„Pea!“

Ainsa hüppega kargas Briti ohvitser sa-

Pirita ilu on piirita.

Pirita kaunistamise seltsi fotovõisilus „Pirita elu ja ilu 1930“. Friedrich Velbergi pildikogust, III auhind.

rides, et härjapõlvikute läbiotsimine mida⁹⁹. tulemusi pole annud. Nende onnidestki pole midagi leitud.

Kapten kirus:

„Võtaks pärgel! See must kaabakatesalk teab vististi rohkem O'Harty kadunud rühmast. Aga kui neile süütunnistust ei leita, siis ei jää muud üle kui neid minna lasta!“

Pahaselt andis ta hobusele kannukseid ja ratsutas härjapõlvikutest mööda. Juba kaks kuud oli insener O'Harty oma assistendiga jäljetult kadunud. Oli kogu maa Nyassa ümber läbi otsitud, kuid tagajärjetult. To-

dulast ja seisis aralt kõssi tõmbava härjapõlviku ees. See tahtis põgeneda, kuid askari löi ta ainsa rusikahoobiga maha.

Silmapilk oli ta pruunidest sõduritest piiratud ja uuesti kapteni ette seatud. See kahmas ta vanunud juustesse ja tõi sealt esile mingisuguse väikese mustunud eseme.

„Mis siis see on?“

Keegi askari hõõrus mustunud eseme puhtaks ja ulatas selle ülemusele. See nägi välja nagu pisike raamat, siis kukkus ta ümbert nahk ja raamatu seesmisel küljel tuli nähtavale kahvatultsärav pilt. Püha-

pilt! Vaevaga suudeti tema teiselt küljelt mõned tähed mõistatada.

„S . . ta Cor . . . Si . . . kait . . . all.“

Saksakeelse pealkirjaga, katoliku püha-pilt, härjapõlviku käes!

Kapten pööras huvitatult oma kõrval seisva leitnandi poole:

„Kas ei olnud O'Harty kaaslane sakslane?“

Ohvitser noogutas:

„Kuidas käsite! Tundsin teda ise Taboras. Tuli parajasti Euroopast. Oli sakslane!“

„Kust sa selle said?“

Ahvardades pööras kapten hirmus väri-seva härjapõlviku poole.

See ei vastanud sõnagi. Kapteni käelii-gutus: „Kogu salk üles puua!“

Nüüd löid härjapõlviku silmad nagu vi-has särama ja ta pomises midagi metsikult.

Keegi askari, kes ta murrakut tundis, tõlkis.

„See pidalitõbine koer kiitleb veel. Et ta valge mehe shushud (nõidust) kannud, sel-lepärast jäänud ta alati haavamata. Vististi tungisid nad inseneride kallale ja tapsid nad.“

Viis minutit hiljem kõmatas põlises met-sas kogupauk ja siis hakkasid onnid põlema.

Vaikides ratsutas kapten Mac Ferlan oma sõdurite ees läbi metsa.

„Neetud maa!“ ütles ta oma leitnandile.

„Mis see karistus aitab! Mitte midagi. Deemon Aafrika on jälle oma ohvrid saanud!“

Ta silmitses väikest amuletti, mis ta oma kätte võtnud: „See on kõik, mis kahest õitsvast elust on järele jäänud. Neetud!“ —

Krahv Meersbachi juures oli täna suur vastuvõtt. Esimene sel hooajal. Tore selts-kond oli tema kui vägeva tööstusekuninga suurde paleesse kogunud. Isegi Briti suur-saadik earl Mac Ferlan viibis nende hulgas.

Pärast õhtusööki läksid häärad suitseta-misetuppa bridgelaudade juurde. Majahärra mängis suursaadikuga ühe laua juures. Kui-

vetu inglane pistis käe enne kaartide kätte-võtmist taskusse ja pani väikese katkenud raamatu oma ette rohelisele kalevile. Nagu vabandades ütles ta oma kaasmängijatele:

„Vana ebausk minu poolt, veel minu Aaf-rikas viibimise ajast: See ese oli kord küll ühe noore mehe püha amulett, kes Aafrika põlismetsas tapeti. Ma pole iial teada saanud, kes ta temale oli kinkinud!“

Muidugi paluti suursaadikut nii kaua, kuni ta oma loo ära jutustas. Kõik kuula-sid põnevalt. Keegi koosolijatest polnud märganud, et krahvinna Meersbach oli tuppa tulnud ja suursaadiku selja taha astunud. Mida kaugemale suursaadik oma jutustusega jõudis, seda enam kahvas krahvinna Nancy. Ta pidi toolitoest kinni hoidma, muidu oleks ta maha kukkunud.

„Noh, jätame need vanad lood!“ lõpetas earl Mac Ferlan.

Äkki tundis ta värisevat naisekätt oma õlal.

„Andke see amulett mulle, sir!“

Hämmastudes pööras suursaadik ja vaa-tas krahvinna surnukahvatule näole. Väri-sevail sõrmil võttis majaproua nahkkotikese ja avas selle. Kuiv nuuksumine tuli ta kõ-rist.

Tema mees oli kohkudes tõusnud ja tah-tis teda toetada:

„Mis siis see tähendab, Nancy?“

Krahvinna äigas käega läbi oma blond-juuste:

„Andestage, mu härrad, aga ma tunnen selle pildi ära, sest mina andsin selle aas-tate eest oma parimale sõbrale, noorele doktorile Aksel von Lahnale, kui ta Euroo-past lahkus. Ja nüüd palun härradelt va-bandust!“

Sügav vaikus valitses kõikjal.

Oma toas lamas ilus krahvinna Nancy Meersbach ja nuttis meeleheitlikult. Käes hoidis ta kramplikult väikest amuletti, millel seisid sõnad: „Sankta Corona! Sinu kaitse all!“

Kus oled sa?

Leili Vaaldemägi.

Vaatlen õhtul ehapuna taevas,
tean, vaatled sinagi;
virgun vara aokiirte valgel,
tean, virgud sinagi!

Kõnnin pikil lumesttuhkjail teedel,
tean, kõnnid sinagi;

aiman õhus kevadiseid hõnge,
tean, aimaad sinagi!

Ühte näeme, tunneme ja teeme,
vahel mõõtmata pikk maa!
Ühed kired paisutavad rinda —
unistus, kus oled sa?

Kuidas ma Ungari keelt õppisin.

Vene kirjanik **Arkadi Avertshenko.**

Jutlemiseks valis Sukatshev kõige ebasoodsama koha. Meid lükati ja meie jalgu tallati, sest me kohtasime kahe kõige elavama tänava nurgal. Sellegipärast jutustas mulle oma loo lõpuni. Pealegi usun ma, et meie kohtamine tänaval oli väga soodus, sest kinnises ruumis oleks Sukatshev kui laps nutnud.

Sukatshev pidas minu kuue nööbist krampulikult kinni, nagu madrus, kes uppumisehädahoju puhul päästepaadist kinni hoiab, ja algas:

„Vaadake, mul oli Budapestis äriasju ajada ja varem või hiljem pid'n ma sinna reisima. Aga mul oli kahju, et ma ungari keelt ei osanud, ja siis tuli mulle mõte — võtku teda tont! — ajalehes järgmist kuulutust avaldada: „Otsin ungari keele õpetajat. Honorar pole tähtis!“

Järgmisel päeval ilmus minu juurde kena noormees.

„Mina võin teile ungari keelt õpetada.“

„Kas olete ungarlane?“

„Ei, aga minu vanaisa elas kaua aastaid Ungaris. Siis põgenes ta aastal 1848 Bela mässu ajal . . .“

„Mis te räägite? Aastal 1848 polnud Belat veel olemaski!“

„Mööndame, et see on nii, aga mis järgneb sellest? Kui on mul vanaisa, miks ei või seda siis olla ka Belat? . . . Nii siis, kas tahate ungari keelt õppida?“

„Meelsasti! Mis maksab kursus?“

„See oleneb teist. Võin võtta honorari päeva ja nädala viisi. Nädala viisi on see odavam ja asi läheb ka kiiremini.“

„Palun mulle siis kaks korda nädalas õpetust anda.“

„See maksab kakstuhat Tshhehi krooni nädalas. Ja siis pean ma teie juures elama, pean alati teie seltsis olema. Kuu aja pärast räägite teie ungari keelt kui Beethoven.“

„Aga lubage, Beethoven pole kunagi rääkinud ungari keelt!“

„Seda pahem temale! Kui mina temaga omal ajal oleksin kohelnud, ta oleks rääkinud nagu Dante ungari keelt!“

„Aga Dante oli ju itaallane.“

„Sest pole viga. Mina räägin itaalia keelt kui jumal. Kas võin homme teie juurde kolida?“

„Minupärast kas või täna!“

Esimene tund avaldas mulle kõige mõnusa mulje.

„Te algate ometi grammatikaga?“ küsisin ma.

„Olete kohe armsasti tillatatud,“ naeratas noor õpetaja; „ungari keelel polegi grammatikat. Seal ei tunta deklimeerimist, ega konjugeerimist. Näiteks öeldakse teie emakeeles: Nägin teda tänaval käimas. Ja ungari keeles öeldakse seda: Näen, ta käib tänaval!“

„Siis on ungari keel kerge keel?“

„Seda ei saa just ütelda. Ungari sõnad on väga rasked meeles pidada, aga kuu aja pärast räägite teie ungari keelt selgesti!“

Mina tundsin ühtainust ungari sõna ja tahtsin seega oma õpetaja ees uhkustada.

„Kessenem!“ ütlesin ma.

Tema imestas.

„Mis?!“

„Ütlesin kessenem, see tähendab ungari keeli: tänan! Kas te seda sõna ei tunne?“

„Ah jah, aga teie rääkisite seda valesti, mispärast ma temast aru ei saanud. Mitte küssenimm, vaid kessenem. Aga me kaldume teemisi kõrvale.“

„Palun, noteerige ja õppige kätte laialt tarvitatavad sõnad: Tere hommikust! Avilakitashvara! Kuidas käsi käib? Ga so gene ra tor! Nägemiseni! Die sel mo tor!“

Kirjutasin need sõnad üles. Ja kuna mulle kenad ungarlannad meeldisid, siis küsisin:

„Ütelge mulle, kuidas öeldakse ungari keeli ühele naisele: „Ma armastan sind!“

Tema naeratas ja vastas lühikese mõtlemise järele:

„Tshim bo bo!“

„Tänan, ma märgin selle üles!“

Töö edenes hoogsalt. Õppisin iga päeva ikka enam ungari keelt, aga mul oli kahju, et mu õpetaja mulle oli ära keelanud teistega seda keelt rääkida.

„Muidu rikute oma keele ära.“

Ja minu keel polnud tõesti paha. Iga hommiku teretasime üksteist ungari keeli:

„Avilakitashvara (tere hommikut)!“ ütles tema.

„Ischias! (Mul on au!)“ vastasin mina.

„Fileg mona? (kuidas magasite?)“ küsis ta edasi.

„Chi rogra! (Väga hästi!)“ vastasin mina.
 „Fistu la furun kel? (Kas soovite teed või kolvi?“ küsis õpetaja edasi.

„Diabet! (Konjakit!)“ hüüdsin ma rõõmsasti.

Üldse tegi ungari keel mulle palju lõbu. Kord küsisin õpetajalt:

„Mis on ungari keeles puu?“

„Tam!“ vastas tema mõtlemata.

„Ja kaks puud?“

„Tam, tam!“

„Ja kolm puud?“

„Tam, tam, tam!“

„Ja terve mets?“

„Tamtaramtantam.“

„Suurepärane! Seda ei unusta ma iialgi!“

„Jah, sellele mõtlete teie kõik eluaja.“

Ja ühel ilusal päeval lõppes õpetus. Õpetaja pakkis kohvri ja ütles:

„Tshim bo bo (Teie olete mulle armas!)“

„Pi na ko te ka! (Teie meeldite mulle!)“

„Kessenem!“

Ta pistis oma kaheksatuhat Tshehhi krooni (ühe kuu eest) taskusse ja lahkus.

Jutustust lõpetades vajus Sukatshevi pea norgu ja ta vaikis.

„Ja kuidas arenes asi edasi?“ küsisin mina.

Tema kisendas vihasealt:

„Kuidas? Mina sõitsin Budapesti, läksin üle piiri, tahtsin oma keeleosavust näidata ja küsisin oma kupeenaabril Ungari keeles:

„Bum, tam, tam, tam! (Ilus mets!)“

Tema vaatas mulle kohkudes silma ja nihkus minust kaugemale.

„Avilakitashvara! Fileg mona? (tere hommikut! Kuidas magasite?)“

Mees võttis ruttu oma pakid ja lahkus kupeest.

Mina läksin välja korridori ja küsisin ühelt kenalt preililt, kes akna juures seisis, ungari keeles: „Avilakitashvara! (Tere hommikust!) Pren go stafia? (Kas varsti tuleb jaam?)“

Tema vaatas mulle kohkudes otsa.

„Tshim bo bo! (Teie olete mulle armas!)“

Tema hakkas kisendama. Keegi tõmbas kellanööri, rong jäi seisma. Mind viidi välja jaamatülena ette. Kui ma sündmust jaamatülemale ungari keeles seletasin, laskis ta minu politseinikul viia halli majja, kus mind kaks kuud kinni peeti. Kõik liikusid seal valgetes kitlites ja minulegi pandi see selga. Viimaks lasti mind lahti. Ütelge nüüd ise, kas minu ungari õpetaja ei olnud kaabakas?“

Mina naersin.

„Pean nüüd koju minema. Olge tulevikus ettevaatlikum! Die sel mo tor! (Nägemiseni!)“

„Mis?“

„Ütlesite ju ise, et see ungari keeles tähendab: nägemiseni. . .“

„Minge põrgu!“

Ja ta lonkis tänavat mööda minema nagu mees, kes ungari keeles ainult ühe sõna „kessenem“ mõistis ja selle eest oli maksnud kaheksatuhat Tshehhi krooni.

Kevadel.

Ben-Ban.

*Kulda puistab tarre päike hele.
 Kevadpäike see, oh süda rõõmustele!
 Hüüa, hõiska, rõõmsalt tuksu sa —
 Sinu päike see, sinu kevad ka.*

*Siiski vaikselt tuksud ikka sa —
 Kevadpäike sind ei elusta.*

*Seisan üksi, silmis pisarad,
 Mõtted mälestusis ekslevad.
 Seisan, vahin taeva ülesse —
 Miks mull' antud süda sädrane!*

Võõras lendur.

Austria kirjanik **A. Köhler.**

Kui Friedrich Erhart oli saanud tungiva telegrammi, milles ta pruudi vanemad temale teatasid ta pruudi raskest haigestumisest, muretses ta enesele viibimata passi, viisumi ja sõidupileti ning tahtis kiirrongiga, mis järgmisel hommikul kell 10 enne lõunat teele sõitis, B-sse sõita.

Kui ta aga reisipäeva hommikul veel kord tahtis oma büroosse minna mõnda tähtsat paberit kaasa võtma, tuli talle trepil vastu keegi noor mees, kes, nagu ta seda koja hämaruses võis märgata, kirjakandja mundrit kandis, ja andis talle üle uue, tungivaks tähistatud telegrammi. Erhart ruttas kantseleisse, avas telegrammi ja luges:

„Ilse suremas, viibimata tulla, kuna ta tungivalt sind näha tahab.“

Ta ruttas kohe telefoni juurde ja laskis enese ühendada reisibürooga. Küsis, kas peale kiirrongi veel mõnda teist võimalust ei ole ruttu B-sse saada.

Üks naisehül vastas viibimata, et veel paras aeg olla jõuda lennukile, mis veel pool kümme teele minevat.

„Kas veel mõni koht saada on?“ küsis Erhart.

Mõni hetk valitses vaikus, siis vastas hül, et koht küll vaba on.

Ruttu ühendati ta lennuplatsiga, plats määrati kindlaks, varem valmisseatud kohver viidi autosse ja mõni minut enne kindlaks määratud aega istus Erhart juba lennukis.

Oli tormine ja vihmane oktoobripäev. Kabiini akendele tegid vihmapiisad teid ja lasksid uduse maastiku paista veel tumedamana. Ilmaaegu ootas Erhart teisi reisijaid; keegi ei ilmunud, ja juba tuli ka täiesti nahkadesse mässitud lendur, kelle näost peale mütsi ja prillide — peaaegu midagi polnud näha.

Tema kuju aga paistis Erhartile väga tuttav olevat — kus oli ta seda meest küll varem näinud? Kõnnak, kehahoid, kõik, mis ta mõne sekundi jooksul võis tähele panna, tundus talle tuttav olevat. Aga juba tõusis lennuk õhku, kerge, tugevast tuulest tekitatud hõljumine ei teinud sõitu just mitte lõbusaks, peale selle veel päeva tumedus ja sõidu otstarbe . . .

Oleks soovitav olnud, kui tal täna mõni seltsiline oleks kaasas olnud.

Ta vaatas kella: Veel poolteist tundi, kui udu mõnesugust takistust ei teinud. Väljas ujusid pilvesagarad ja udunarmad — puudus väljavaade. Lennuk sõitis mürisedes ja vuhinal. Lendur kahmas käepideme järelle. Jälle tõusti kõrgemale ja nüüd olid pilved ning udu all. Päike paistis äkki. Paistis pilvedele ja valas neid valgusega.

Siis pööras lendur pead ja Erhartil oli, nagu haaraks külma käsi ta südamest kinni. Sest see nägu, seda oli ta kord juba näinud. Kõvendatud järelemõtlemine viis ta varsti jälile. See oli olnud Vogeside mägestikus, kus noor lendur-leitnant oli lennukiga maha kukkunud. Tema oli õnnetusekohale rutanud ja oli võinud oma viletsa prantsuse keelega surijast ometi aru saada. Lendur andis temale oma pruudi ja ema pildid palvega, neid ühes sõrmusega, mis ta oma pahema käe väikesest sõrmest võttis, neile kätta saata.

See oli palve, mida Erhart hiljem püüdis täita ja piltide suhtes täitiski. Sõrmuse aga oli ta omale jätnud. Seda tahtis ta daamidele isiklikult ära anda. Kuid väikesesse prantsuse linna jõudes ei leidnud ta leitnandi omastest kedagi; sellepärast lükkas ta üleandmise edasi ja jättis sõrmuse viimaks enesele.

Ja nüüd, lendur, kes teda pidi ta sureva pruudi juurde viima, sarnanes täpselt tollele kukkumisel surma saanud olivitserile. Ilmaaegu püüdis Erhart enesele selgeks teha, et see vaid palavikukujutelm oli. Ikka jälle nägi ta kahwatanud nägu lahinguväljal enese ees, nägi, et see oli täpselt selle lenduri nägu, kes teda nüüd sõidutas.

Uuesti vaatas ta kella. Veel kolmveerand tundi! Ja orienteerumine oli võimatu . . .

Sõrmus! Selgesti nägi ta seda oma ees. See oli üsna õhuke kuldsõrmus, millesse oli asetatud kaks türkiisi ära unusta mind lille näol. Ja selle sõrmuse oli ta annud oma pruudile, selle varastatud sõrmuse! Ja nüüd sõidutas selle õige omanik teda ta surmavoodi juurde. Aga millised mõtted ta sai! Tollekordne lendur oli surnud ja maetud — lenduril oli temaga vaid palju sarnadust.

Pilk kellale. Veel pool tundi!

„Ilse,“ sosistas ta üsna tasakesi. Siis tõusis külm higi ta otsaesisele. Päike oli

nüüd kadunud. Jälle rippus udu akende ees. Hallist kogust vormusid kujud. Kummalised, kohutavad, mis talle näisid viipavat. Jälle nägi ta lenduri nägu. Aga see ei koosnenud enam verest ja lihast, see oli surm, kes istus lennukil ja temaga lendas udu-ümbrisetud eimillegisse! Hüüe ja kiljatus kajasid tuulde. Ruudule koputamise mattis mootori mürin. Juba ammu näis kindlaks määratud aeg olevat möödunud — tahtetult nõjatas Erhart oma istmel.

Siis võttis ta enda kokku, tõmbas taskust märkmeraamatu ja kirjutas sinna mõned sõnad. Siis istus ta kinnisilmil ega näinud, kuidas rohelised ribad muutusid põldudeks, ei näinud, et hiiglamänguajadest said kirikud ja majad. Ta ei tundnud, et lennuk

sihile hakkas jõudma ja ikka madalamale ja madalamale laskus.

Veerandtunnilise hilinemisega oli lendur maandunud. Kui kabiini uks avati, leiti ainus reisija sealt surnukehana. Juurdekutsutud arst ütles, et surm järgnenud südamerabandusest. Tema märkmeraamatust leiti järgmine mõistatuslik kirjutus:

„Sõrmuse annab Ilse tagasi!“

Lähemal järelpärimisel kuuldi, et Erharti pruut küll raskesti haigestunud, aga et ta vanemad teist telegrammi ei olnud saanud, kuna haige vahepeal paranema hakanud. Kui lennuk angaari viidi ja lendurile taheti protokollit teha, ei leitud seda enam. Ta jäigi leidmata ja ial ei ole võõra lenduri saladust suudetud selgitada.

Õieunelm.

Hinge kinni pidades seisavad põõsad ja puud. Maailm uneleb oma kevadeunelmat õndsas vaikuses. Vaata, kuidas all niidul lilled üksteist õrnalt silitavad ja suudlevad!

Mis nad seal vaikes orus sosistavad? Kas räägivad nad kuldsest päikesekiirest, mis neist äsja möödus? Või väikestest, rohelistest mardikatest? Või vilgastest sise-

likkudest? Heledast linnulaulust rohus või helidest, mis ülevalt õhust kajavad, kus lõoke oma kiidulaulu lõõritab? . . .

Sammu vaikselt ja kuula, millist saladust sulle mets ja põld kuulutavad. Hinge kinni pidades seisavad põõsad ja puud. Maailm uneleb neil kevadepäevil oma õieunelmat.

Ma ihkaksin.

Ben-Ban.

*Ma ihkaksin tormi ja tuuli,
ja maru ihkaksin ma,
mis metsikult suudleks mu huuli,
kui hävitust külvas ta.*

*Kui taevas on kohutav pime
ja tumedalt kohiseb hiis,
torm ilmub kui jumalik ime
ja vägevalt kajab ta viis . . .*

*Siis lõhkevad pilved ja langeb
küll oiales mõnigi puu,
siis argadel verigi kangeb
ja sajatust sonib neil suu.*

Isamaasõbrad.

Rootsi kirjanik **August Strindberg.**

Kirsipuud õitsevad ja haug lööb väikese lahe pilliroos laksu.

Noor abielumees istub talunaja ärklitoas, mille ta suveks üürinud. Vabastatud kraest ja manshettidest, korraldab ta oma õngeritva, hingates sellejuures värsket maiõhku, millesse seguneb magus tubakalõhn.

Tema noor proua pakib reisikohvritest asju välja ja lapsed mängivad aias, kus tulbid ja nartsissid parajasti puhkevad.

„Tõesti, ilus on maal olla!“ hütiab mees. „Kuidas ma linna vihkan!“

Ja ta osutab suitsu poole, mis silmapiiril paistab, suunas, kus seisab linn.

„Ja kui sügis tuleb, vihkad sa maad ja laulad kiitust linnale,“ vastab proua.

„Sa tahad seega ütelda, et see on vaid temperatuuri küsimus?“

„Jah, miks mitte?“

Aga nüüd tulevad lapsed joostes ja kiskendavad:

„Pääsukesed, pääsukesed tulevad!“

Ja õhk kajab rändlindude laulust, kes tulevad oma mulluseid pesi vaatama, mis katuse all asuvad.

„Pääsukesed toovad kaasa õnne! Eks ole nii, ema?“ küsib väike laps.

„Muidugi, laps,“ vastab ema. „Ja sellepärast peab nende pojad puutumata jätma. Pea seda meeles, laps, ja vaata, kuidas nad oma maad armastavad. Nad tulevad ikka jälle tagasi. . . .“

„Oma esimese armastuse juurde,“ ütleb mees vahele. „Ja lahkuvad sügisel just nagu minagi.“ — —

Pääsukesed olid telegrafitraadidel vestlema hakanud.

„Kõik on siin endiseks jäänud; ainult see mehike seal on pisut vananenud.“

„Tali on siin võõral maal vist vali.“

„Jah; varblased teavad sellest talvest hirmsaid asju pajatada.“

„Siis on meil lõunas parem, kui aga vaesed fellahid võrke üles ei seaks ja meid omale küpsiseks ei pütaks.“

„Neil Egiptuses on vilets religion, mis maa päriselanikkudele luba annab pääsukesti süüa. Põhjamaa religion on parem.“

„See on väga hea maa suvitamiseks, see Põhjamaa, aga isamaal on ometi eesõigus.“

„Aga raske töö on see, iga aasta seda pulmareisi teha.“

„See on nii olnud juba sajandeid, et Põhjamaa on muutunud mu sünnimajaks.“

„Räägitakse, et põhjamaalased oma pulmareisi teevad meie maale.“

„Nimelt, külastavad meid vastu“ — —

Teine datlilõikus on lõpetatud, sügisvihm on rohumaad pannud uuesti haljendama. Niili jõgi tõuseb ja sääsk hakkab püha jõe pilliroos munema.

Voane fellah konutab oma ukse ees ja soojendab päikese käes oma kõverat selga.

Naine jahvatab tal käsiveskiga durrat. Nälgivad lapsed pilluvad üksteist ajaviiteks poriga.

„Ei iial kala, ei iial linnuküpsist, ainult durra!“ ohkab fellah ja vaatab naise poole kõõrdi.

„Sina aina pikutad ja laiskled, ehk küll pääsukesed juba jälle siin on,“ vastab naine laisalt.

„Pääsukesed? Mis sa lobised?“

„Muidugi! Nägin neid täna hommikul piki jõge lendavat.“

„Nüüd saame vististi küpsist. Ruttu võrgud siia! Allah olgu tänatud! Oh need armsad linnud, eks oma isamaad iial ei unusta!“ — —

Pääsukesed istuvad pillirool ja vadistavad.

„Ilus isamaa, kus pääsukesti süüakse!“

„Jah, aga päike paistab, kärbsed on head, maa on ilus!“

„Hooajal—jah. Kõik on hea meie maal, ainult mitte linnuvõrgud. Kuid meie maa on ta ometi!“

„Meie teine isamaa. Ubi bene, ibi patria. Kus hästi süüa saab, seal on meie isamaa!“

Peegel.

Jaapani jutt.

Ammu aja eest elas Jaapanis noorpaar kusagil kaugel maal üksikus kohas. Neil oli väike tütreke, keda nad kõigest südamest armastasid. Noore paari nimi on juba ammu ununenud, aga nende asukoha nimi on veel teada. See oli Matsuyama.

Kui laps alles väike oli, pidi isa kord üksipäi reisima riigi pealinna, mis oli väga kaugel. Lahkudes naisest ja lapsest südamliselt, töötas ta neile kaasa tuua ilusaid kingitusi.

Kui jõudis tema tagasituleku päev, riietus naine kallis sinisesse kleiti, mis ta mehele eriti meeldis.

„Sinule olen ma midagi eriti väärtuslikku kaasa toonud,“ ütles mees õnnelikult ja ulatas naisele valgest puust karbi. „Vaata sinna sisse ja ütle mulle, mis sa seal näed.“

Naine avas karbi ja leidis sealt ümmarguse plate tuhnil hõbedal. Ühel küljel kandis see ilusaid lillede ja lindude ilustusi, teiselt küljelt oli ta läikiv ja sile. Noor naine jahmatas, kui seal nägi üht rõõmsasti naeratavat nägu.

„Noh, mis sa näed?“ küsis mees.

„Näen üht ilusat neitut, kes mulle otsa vaatab ja oma huuli liigutab, nagu räägiks

ta — ja — oh! — ta kannab samast kleiti kui mina!“

„Aga, sa väike lollpea, sa näed ju ise enese nägu!“ vastas mees väga rahul olles, et ta enam teadis kui naine. „See ümmargune metallplaat on „peegel“. Linnas on ta juba igal inimesel, kuna meie siin maal seda veel ei ole näinudki.“

Lähemal päevil vaatas naine iga silmapilk peeglisse ja silmitses oma näo ilusat teisendit. Varsti aga arvas ta peeglit liig kalliks alatiseks tarvitamiseks. Ta pani ta jälle karpi tagasi ning hoidis teda seal alal.

Möödusid aastad. Abikaasad olid ikka veel õnnelikud ja tütrekesest sirgus elav teisend emale. See mõtles vahetevahel oma edevusele, mis ta oli tundnud, kui peegel talle ta iluduse oli teatavaks teinud, ja peitis peegli tütre eest ära, kuni ta selle hoopis unustas.

Aga siis tabas perekonda õnnetus. Eina haigestus, ja ehk küll tütar teda hoolikalt ravitses, ei suudetud teda ometi enam elus hoida.

Enne kui ta suri, kutsus ta tütre oma voodi ette ja andis talle peegli seisupaiga teada.

„Minu armas laps,“ ütles ta, „töota mulle, et sa, kui mind enam ei ole, iga päev, hommikul ja õhtul, peeglisse vaatad. Siis näed sa mind selles ja tead, et ma sinu üle valvan.“

Tütar töötas seda nuttes. Ja ema suri rahulikult.

Igal hommikul ja õhtul vaatas tütar nüüd kaua peeglisse, et näha oma ema naeravat nägu. See polnud kahvatu ja haige, vaid oli ilus ning noor. Õhtul usaldas neiu temale kõik oma päevased mured, hommikul otsis ta sealt jõudu kohuste täitmiseks.

Nõnda elas ta ema valve all ja püüdis alati temale meeldida ja teda mitte vihasutada.

Kord juhtus isa peale, kui tütar peegliga parajasti rääkis, ja küsis, mis see tähendab.

„Näen selles oma ema ja räägin temaga,“ vastas tütar. „Seda lubasin ma temale kui ta suri.“

Liigutatud sellisest süütusest ja armastusest tulid isale pisarad silma. Ta ei sõandanud tütrele tunnistada, et see ta oma nägu oli, mis ta peeglis nägi. Lapseliku armastuse vägev side muutis tütre iga päevaga emale sarnasemaks.

Dr. phil. h.c. Ants Laipman
pühitses 5. skp. oma 65. sünnipäeva. Lugupeetud maalikunstnik on omanud erilise seisukoha eesti kunsti ajaloos; sest ta rakendas enese esimesena läie teadmisega eesti kultuuri loomistööle.

Salavõrgud.

Austria kirjaniku **Otto Hermann'i** romaan.

10

Alles jalgteel hakkas Trent aeglasemalt jooksuma. Pistolit ees hoides valmis iga kahtlase isiku peale laskma, kes vastu ilmub, sammusid nad kiirelt edasi.

Veidi enne kui nad jõudsid ristteele, mis viis hotelli juure alla, peatas Trent, et hinge tõmmata.

„Pistol kõlasumbutajaga,“ ütles ta. „Mees lebas arvatasti kraavis. Ma ei märganud teda ja teised korrad, kui olin all heinamaal, ei olnud ta kindlasti seal.“

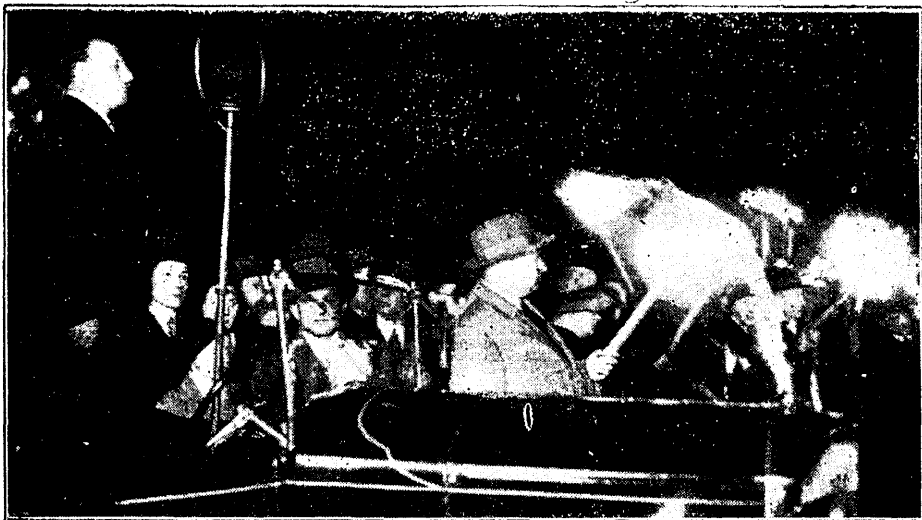
Külatänav oli inimtühi. Mõned nõrgad gaasileigid laotasid kaugele vahedega vä-

Kiirelt lähenes pöörin, mida saatis mootori surin, ja kostis väljast. Konservivabriku viimane veoauto ragises mööda.

„Seal läheb su kala,“ tähendas Trent nõrga naeratusega. „Veel täna öösel pakitakse ta konservikarpidesse ja vist homme juba läheb ta maa sisse tursakalana, tagatud puhas, priima kvaliteet.“

* * *

Kui Trent mõned minutid hiljem astus oma tuppa, langes ta esimene pilk neljanurgelisele, valgele täpile põrandal. Kum-

Jüriöö pühitsemine Tallinnas 3. mail s. a.

Riigikogu esimees K. Einbund kõneleb autos püsti seistes, kuna autot piirab förvikule tulering.

risevat valgust. Hääletult nagu olid tulnud, hiilisid mõlemad mehed hotelli müüride lähedal sissekäigu poole ja libisesid uksest sisse.

Donaldi tuba oli trepile kõige lähemal. Trent järgnes silmapilguks noorele sõbrale sinna.

„Noh, mu armas Jim,“ ütles ta tõsiselt, „pea hästi meeles, mis nägid, et seda tarbekorral võiksid protokollida. Täna seaks aitab.“

„Kuid,“ vaidles Donald ärevalt vastu, „kas ei taha sa seletada, mulle ütelda, kuidas sa kõik . . .“

„Pead homseni ootama,“ katkestas teda Trent, „reisime homme vara hommikul ja ma olen surmani väsinud. Kuula!“

mardades nägi ta, et see oli paberitükk. Ta tõstis selle üles ja keeras tule põlema. Sellel seisis ainult mõned sõnad kirjutusmasinalt.

Teine (ja viimane) hoiatus.

Palutakse tungivalt tähelepanu! Veel kord Heatahtik.

Kakskümnesneljas peatükk.

Kallaletung kiirrongile.

Bostoni kiirrong New-Yorki, mis jõuab veidi peale lõunat Rhode Islandi pealinna, lahkus ähkides ja sisisedes Providence jaamast. Trent ja Donald, kes olid tulnud viimasel minutil rongile, lasid anda enestele

eriosakonna ühes Pullmanivagunis ja seadsid end seal mugavalt sisse. Nad olid väsinud hommikuse ärasõidu ärevusest Springhillis ja kiirest autosõidust lahtises sõidukis. Neil oli seni puudunud juhus läbirääkimiseks. Donald vaatas sõbrale ootusrikkalt näkku, kui see oli süüdanud paberossi.

„Noh? Usun, oleks aeg, et seletad mulle mõndagi.“

„Heameelega,“ vastas Trent. „Õigupoolest peaksin vaikima, taskuknustnikud ei ütle ka mitte hiljem, kuidas nad seda tegid, kuid sinu vastu ei taha ma väiklane olla.“ Ta naeratas seal juures, kuid ta naljatamine kõlas sunnitud. „Mulle oleks armsam,“ jatkas ta, „kui sa asetaks mulle küsimusi, mul ei ole tuju alata pikka jutustust.“

„Hüva,“ vastas Donald kuival, „siis kuulen, mis teada tahan. Nii siis, kuidas sattusid asja jälgile?“

„Sa mäletad ehk veel meie viimast jutujamist New-Yorgis,“ algas Trent. „Olime üksmeelel, et peab olema neljas tee, mille veetakse sisse uimastavaid mürke, tee, mille peale veel ei ole tulnud ametiasutused.“

Donald noogutas. „Miks arvasid, et kasutatakse torpeedosid?“ oli ta järgmine küsimus.

„Väga lihtne. Tõenäolikkus kõneles alati veete poolt; sest maateed mööda sisseveetuna oleks salakaup peale meie veel naabrimaade piirisid puutama pidanud. Nii siis, kahekordne riisiko. Et sissevedu ei sünni veetele, võib ta sündida ainult üksi vee all. Kolumbuse muna. Pealegi ei ole idee uus, sakslased on seda kasutanud mitmeti sõjas blokaadi läbimurdmiseks, muidugi veelustel paatidel. Kuid torpeedodki on teatavas mõttes veelused paadid, pealegi käsitavamad ja ei vaja sadamat.“

„Õige,“ pomises Donald. „Õigupoolest arusaadav. Imelik, et asutused ei ole tulnud sellele mõttele.“

„Sugugi mitte imelik,“ vastas Trent. „Just lähedaid asju ei nähta tihti. Ka mina ei oleks tulnud sellele, kui mul ei oleks olnud näpunäide.“

„Missugune?“

„Jutustasin sulle telefonikõnest Stanfordin ja suure tundmatu vahel,“ vastas Trent. „Kui kaalusin sõnu: Teie ei ole asetamatu, leidub veel teisigi endiseid mereväehvitseri, kes peaksid end õnnelikuks, kui saaks teie asemele astuda, tuli mulle idee. Milleks vajatakse just mereväehvitseri? küsisin endamisi. Laeva juhtimine võib saada usaldatud mõne vana merekaru kätte, kes oskab seda paremini kui mereväehvitser. Sel on ainult

see eelistus, et tunneb sõjalaevade relvi. Asi pidi olema sellega ühenduses. Missugused relvad võisid olla mõeldud? Kahurid? Võimatu. Milleks vajaksid salakaubitsejad kahureid? Jäid ainult torpeedod. Pea, mõtlesin, see on ehk lahendus ja mida kauemini mõtlesin, seda rohkem veendusin, et see oli lahendus. Torpeedode muretsemine ei ole raske inimesele, kel on kasutada vägevad dollarid ja kui ruum, mis on määratud lõhkeainetele, täidetakse teiste ainetega, on antud nägematu transportvahend üle kolmemiili piiri.“

„Väga õige,“ oli Donald nõus. „Nagu loodud salakaubitsejale. Kuid meie rand on mitu tuhat miili pikk. Kuidas tulid just Barnstable poolsaarele?“

„Lihtsa kalkulatsiooni kaudu. Ma ei olnud kaljukindel, kuid siiski julge. Torpeedosid ei või lihtsalt randa lasta. Neil on teatav sügavusmõõt ja nad võivad põhja kinni jääda. Neid tuleb siis varem kinni püüda. On kallas madal, nagu on enamik meie rannikust, peaks kinnipüüdmine sündima kaugel merel ja see paistaks silma. Kinnipüüdmiseks kasutatakse, oletasin seda kohe, muidugi võrke nagu sõjalaevadelgi. Kes kasutab võrke? Kalurid. Sellega on antud eeltingimused. Torpeedod pidid saama sisse bugseeritud kohtadel, kus on kalureid ja kus rand on küllalt äkiline, et võrgud võiks ranna läheduses välja pandud saada.“

See piiras suuresti võimaluste piirkonda. Uurisin merekaarti ja lugesin mõningaid käsiraamatuid. Ameerika rannakalastuse üle. Seal juures sattusin Nantucketi meretele, mis näis sobivam koht, mil pealegi on see edu, et on tihti kasutatud ja et üks laev enam või vähem seal silma ei puutu. Sõitsin Bostoni, türisin auto ja logistasin võrguvabrikant William Jones'ina, kes otsib uusi äriühendusi, mööda rannikut ringi. Eriti tahtsin saada teada, kus kalda läheduses kalastati. Ainus sarnane kalastuse liik Barnstable's on vähipüük. Kui kuulsin, et Springhillis viimasel ajal vähipüük oli elustatud, asusin sinna elama. Muutusin oletustes veel kindlamaks, kui sain kuulda, et kohal on ka kalakonservivabrik, mis on ületamatu vahend sisseveetud salakauba edasitoimimiseks. Läksin õseti luurama nagu tegime seda eile öhtul. Vähipüüdjad tulid iga öö üheteistkümneme ja kaheteistkümneme vahel. Esimesel kahel päeval püüdsid nad tööpoolest vähki, kuid kolmandal nägin valvajaid. Teadsin nüüd, et midagi oli tulemas. Kui mõned tunnid hiljem hotelli tagasi pöörasin, oli mulle kõik selge. Kordasin tähele-

panekuid järgmistel öödel, siis telefoneerisin sulle, muud tead isegi.“

„Kas kohapealsed elanikud ei tunne umbusaldust selle vastu, et need kalurid töötavad nii hilja öösel?“ küsis Donald. „See on ju ebaharilik.“

„See on ebaharilik,“ oli Trent nõus, „kuid need mehed kalastavad päeval nagu teisedki. Nad peavad vähipüüki kõrvalteenistuseks, seletasid nad ja päeval ei olevat neil aega.“

„See on suur julgus, et nad niiviisi tegetsevad rannapolitsei silma all,“ tähendas Donald.

„Mitte sugugi. Nimetaksin seda geniaal-

tähtsam. „Mis tahad teha? Asja politsei kätte anda?“

Trent viivitas mõned minutid. „Maei ole selle kohta veel selgusele jõudnud,“ vastas ta. „Meid nähti eile öösel, mehed teavad, et nad on paljastatud ja kui tuleb politsei, on pesa tühi. Igatahes lõppes salakaubitsemine Springhillis ja see on meie teene. Pea, kes kogu kava on välja mõtelnud, võib leida uusi teid ja jätkata tegevust mujal. Kui ta meil käes ei ole, on meie töö lõpetamata. Sellepärast võtaks politsei meie teated küll tänuga vastu, kuid tasu langeks nendele. Ka rahaline. Ma ei

Murdmaajooks politseinikkudele,

millest võttis osa 15 meest. Esimesena jõudis kohale konstaabel K. Laurson (sõõris) ajaga 20.04,6.

seks. Kes tuleb mõttele, et nad ajavad äri salakauba kohal, kus rand on valjuma valve all?“

„Konservivabrik on siis sinu arvates nendega ühel nõul?“

„Omanikud mitte,“ vastas Trent. „Need on ausad kaupmehed ja tahavad, nagu kuulen, vabrikut maha müüa, mis nad ei teeks, kui neil oleks tassist eriline kasu. Asjasse on segatud töölisel ja ärijuht. Ta on vist teeninud palju raha salakaubitsemisega, sest pakus vabriku eest viissadatuhat dollarit. Võib olla ka, et tema taga seisavad kapitalistid, millega väga arvestan. See on vist kõik,“ lõpetas Trent, „või tahad sa veel midagi teada?“

„Veel üks küsimus,“ vastas Donald, „kõige

hooli küll rahast palju, kuid mõtlesin sinule ja su vanale emale.“

„Ka mina rõõmustaks, kui ta ei tarvitseks end vanul päevil vaevata,“ tähendas Donald. „Sa arvad siis, et peame püüdma salkkonna pea, kui tahame saada vaevatasu?“

„Endastmõistetavalt! Kuid see on kõva pähkel ja ma mõtlen veel järele, kas seda mitte anda Wilkinsonile pureda. Ainus võimalus meest leida on Colette ja kui valvaksime hoolega ta maja. . . .“

„Vaatame seda üksikasjaliselt päev enne ärasõitu,“ katkestas Donald. „Ka seest. See on vana nurgeline kast nagu loodud peidurkaks. Mulle puutus silma, et Colette koju tulles kohe jälle kustutas tuled. Sra-

nased tüdrukud viivad ometi riidest lahti võtmisega aega.“

„Ohoo, kust teab seda väike poiss!“ tähendas Trent naeratades. „Kuid sul on õigus. Ka mina olen veendunud, et majas kõik ei ole korras. Colette ei kohanud öösel, kui teda tundma õppisin, kindlasti mitte sõpra, oletasin seda mitmesugustest asjaludest ja ometi ei astunud keegi majja, ega lahkunud sellest Colette, kui oli klubist koju tulnud. Probleem, mis on veel lahendamata. Mul on himu veel täna öösel asja uurida. Kui see meil õnnestub, seisavad meie nimed homme rasvases trükis lehes.“

„Sind kutsutakse muidugi jälle endisesse ametisse tagasi,“ tähendas Donald mõtlikult. „Arvatavasti saad ka kõrgenduse.“

Trent tegi tõrjuva liigutuse.

„Ma tänan selle eest,“ ütles ta kurva naerutusega. „Ei, mu poiss,“ jätkas ta. „New-Yorgi politseiteenistus mind enam ei veetle. Tahaksin elu lõppu kasutada selleks, et otsin häid inimesi, ja mitte pahu nagu siamaani.“

„Mis tahad teha?“

„Ma ei tea seda veel, kuid tahan reisida ja kaugele minna; arvatavasti Euroopasse. Inimesed ei ole seal nii rikkad nagu meie, kuid usun, et nende elu on mõnusam. Ja Euroopa naised . . . Mis see on? Mispärast peatas rong?“

Äkki peatatud õhusurvepidurite ragin jooksis läbi vagunite rea. Rong sõitis aeglasemalt ja peatas siis viimase tõekega. Sõitjad ei pannud seda algul tähele, kuid kui mõned konduktorid elavate käeliigutuste saatel jooksid tammile, muutusid nad tähelepanelikuks. Joosti akende juure ja mõned kargasid isegi rongilt maha, et teada saada, mis oli juhtunud. Donald tihines viimastega, Trent jäi istuma, imedes sigarit. Mõne minuti pärast tuli noor mees ärevalt tagasi.

„Rongi peatas raudteevaht,“ teatas ta. „Rööpad meie ees ei ole korras ja praegu parandatakse riket, kuid see kestab terve tunni. Lähme vahepeal söögivagunisse. Olen näljane.“

„Suurepärane idee,“ pomises Trent. Siis heitis ta pilgu läbi akna. Rong seisis mäel, mille servad mõlemalt poolt langesid äkilselt umbes viiskümmend jalga sügavusse. „See oleks võinud areneda katastroofiks,“ jätkas ta mõtlikult. „Rööbastest väljajooksmine siin oleks võinud saada kardetavaks.“

Kui rong jõudis New-Yorki kahetunnilise hilinemisega, ilmusid parajasti õhtulehtede

hilisväljaanded tänavatele. Lõikava hütudega pakkusid neid müüjad jaama ees.

Evening Post — viimane väljanne!

Kuritegu Boston — New-Yorgi kiirrongi vastu.

Trent ostis enesele lehe, kui väljus jaama portaalist. Ta luges kiirelt katkendiliselt, mis seisis sensatsioonartiklis.

„Kohutav õnnetus ära hoitud rööpaseadja tähelepanelikkuse tõttu . . . kelmikäed on rikkunud mitu meetrit rööpaid mäeveerul . . . Rongi rööbastest jooksmine oleks olnud paratamatu.“

„Armas Jim,“ ütles ta siis Donaldile. „Kaalusin vahepeal küsimust, mis teha tuleb. Meie ei võta rohkem midagi ette, homme annan asja politseivalitsuse kätte.“

Donaldit ei rahuldanud nähtavasti see seletus.

„Kas on sul midagi selle vastu, kui veel ükski katsun, kas . . .“

„Ma ei soovita seda sugugi. Sõida rahulikult koju ja puhka end välja. Mina jään Commodore hotelli ööks — koju ma minna ei taha, sest ma ei ole ametlikult reisil, Tule homme hommikul vara, ma kirjutan end sisse William Jones'i nimele. Siis kõneleme edasi.“

Trent jäi veel jaama ette seisma, kui Donald lahkus, ja vahtis mõtlikult enese ette. „See oli esimene temp peale viimast hoiatust,“ pomises ta. „Loodetavasti on teise puhul samuti rööpaseadja signaallipuga kohal, muidu on mu reis lõpul.“

Kakskümnesviies peatükk.

Laeng pimedusest.

„Mister William Jones Bostonist, väga tungiv, isiklikult ära anda,“ luges Commodore hotelli „mail clerk“ (postiametnik) kirja ümbrikult, mille oli toonud kiirkäskjalg. „Paash!“ Ta poole tormas poiss säravate nõõpidega ülekülvatud mundris. „Vii kiri härrale nr. 815. Kuid isiklikult, mitte kasti visata. Ärata ta, kui vajalik.“

Paash pidi mitu korda koputama, enne kui külaline nr. 815 avas uniselt ukse. Kuid kirjasaatja sai kohe erksaks, kui oli lugenud kirja läbi. Sisu koosnes ainult mõnest reast ja oli järgmine:

„Tule kohe Minetta Lane'le. Tähtis avastus, kõik selgitatud.

Jim.“

Nii siis oli Jimil olnud auahnus, arvata-vasti ka lootus kõrge tasu peale, et oli jatkanud oma uurimusi Minetta Lane'l omal käel. Trenti jahimehe instinkt ärkas kohe,

Siis teatas end teine, veel tugevam: Hoolitse noore sõbra eest, kes on läinud häda-ohu, mille suurust ta ei aimagi.

Trent riietus kiiresti ja kümme minutit hiljem oli ta autos teel maja poole Minetta Lane'l, milles elas tantsijanna Colette.

Minetta Lane on Greenwich village's, Washingtoni platsi taga, tolle linnaosa äärmisel serval, kus elavad enesesflugupidavad newyorklased. Tänaval on too omapära, et ta ei vii kuhugi. Ta ehitus oli saanud takistatud algul, enne valmisaamist ta unustati ja nii ta on jäänudki.

maha elanikkude poolt esimestel aastatel peale sõda nende lagunenud oleku tagajärjel, kolmanda, viimase maja tlemisel korral elas tantsijanna Colette. Mõlemad alumnised korrad olid tühjad, nende aknad vaatasid tuimalt ja kaetuna tolmukorrast tänavale.

Kui Trent astus hiiglalinna sellesse vaiksesse nurka, mida elav fantaasia kergesti võib kujutleda ämblikuvõrku mässituna, esitas ta enesele tahtmatult küsimuse, mis Colette võis olla mõjutanud, et ta oli elukohaks valinud selle ilmast unustatud vai-

Vigastatud Sõdurite päev Tallinnas 10. mail 1931. a. Eesti kodukaitse nais-esindajad kaunistavad paraadist osavõtjaid vigastatud sõdureid lilledega.

Külaline, kes tuleb Minetta Lanel'e, seisab juba mõne saja sammu pärast kõrge aia ees, mis takistab ta edaspidist teed. Ainult pahemat kätt näeb ta maju, kolme sünget, vana ehitust, kord punasest, nüüd ilmastiku mõjul mustaks muutunud paekivist, mida ühendavad üksteisega müürid. Parema tänavküla on kogu pikkuses müürist piiratud. Vabad maa-alad müüride taga, kord mõeldud krundidena, olid ammu saanud kõrvaltänavate tagaõuedeks. Ühe sarnase kõrvaltänava majareaga, selg selja vastu, ühinevad kolm kõdunenud ehitust, mis ilutsevad Minetta Lane'l. Kaks neist jäeti

kuse. Vastus oli lihtne: Suurepärase strateegiline seisukoht. Ta aknast võis näha iga inimest, kes astus tänavale, ilma et vaja oleks olnud karta, et vaatlejat nähakse.

Tõepoolest ei pakkunud tänav vaatlejale midagi ega suutnud teda varjata, peale vastasoleva müüri õise varju, mida valgustasid kahes kohas gaasilaternad nõrga kumaga. Trent läks piki seda kaju ja lootis selles leida ka sõbra Jimi.

Kuid ta ei näinud ühtegi elusat olevust. Trent läks aiani, mis lõpetas tänava, kuid Donaldi ta ei näinud. Siis asus ta Colette maja vastu seisukohale ja kaalus, mis teha.

Supeltarbeid suures valikus soovitab

N. Teisenroth'i pesukaupl.

Viru tän. 10.

Viru tän. 10.

Ta oli kindel, et Donald teda ootab, kui mitte teel, siis vähemalt maja ees, ja nüüd näis lugu hoopis teisiti. Mõte, et ta on meelitatud lõksu, oli tulnud talle juba teel, kuid ta oli leidnud selle ebatõenäoliku ja sellepärast eemale tõrjunud. Kiri, mille ta oli saanud, näitas Donaldi tuttavat käekirja ja ainult see võis teada, et ta elas William Jones'i nime all Commodore hotellis. Trent oli olnud teel jaamast sinna väga ettevaatlik ja hotelli alles siis astunud, kui oli end veennud, et talle keegi ei järgnenud. Talle meelistus ka Donaldi vastumeelsus edaspidistest uurimustet loobumise vastu. Ei, Donald oli siin, ütles Trent endamisi, arvatavasti kuskil kojast peidus ja ei teadnud veel tema tulekust. Ta vaatas vist aegajalt järele, näeb teda ja annab talle märku. Oli kõige parem sellele ootama jääda.

Surutud vastu tumedat müüri, vaatles Trent maja enese ees. Selles ei liikunud midagi, isegi ülemise korra aknad olid tumedad. Muudugi, Colette pidi olema veel Madisoni klubis. Tänavas valitses täielik vaikus. Nagu suurest kaugusest kostis tumedalt ja ebaselgelt kõrvaltänavate kära siia. Juhuti kostsid ka naabriüvede hääled.

See oli kõik. Imelik vaikus kesk ilmalinna, mõtles Trent.

Möödus rohkem kui veerandtundi kärsitus ootuses. Jälle valdas Trenti mure tunne. Kuhu jäi Donald? Kas ei olnud aeg midagi teha?

Trent kaalus veel kohast sammu, mida astuda, kui esimesel korral avati aken, vist kojast. Ta kuulis sosinat.

„Fred, kas oled seal?“

„Jah,“ vastas Trent samuti. „Mis on?“

„Tule sisse.“

Trent läks üle tänava ja avas majauukse. Koda, millesse ta astus, oli ainult nõrgalt valgustatud. Isegi Trenti pimedusega juba harjunud silmad selgitasid vaevalt treppi.

„Jim, kus sa oled?“

„Siin,“ tuli vastu sosinal, „tule üles, kuid tasa.“

Suure ettevaatusega, aeglaselt üht jalga teise ette pannes, läks Trent trepist üles.

Üks või kaks korda nagises kuivanud trepiaste ta sammu all, ja ta seisatas, et kuulutada. Õigupoolest pidas ta seda tegu asjatuks, sest nähtavasti ei olnud majas inimesi ja ta oleks võinud astuda trepist üles ilma suurema ettevaatuseteta.

Ta seisatas esimese korra kojast; ta lootis, et leiab seal Donaldi. Kuid pimedusest ei ilmunud ühegi kogu tumedamat varju. Kuna Trent veel pimedusse vahtis, kuulis ta tasaseid samme trepist üles minevat.

Teda haaras imeliselt ebamõnus tunne, mis tõusis aeglaselt selga mööda üles kuni juusteni. Trent tundis seda. See oli kuulutanud talle juba tihti nägematu hädaohu lähedust. Lühidalt otsustades võttis ta taskulambi välja valgustas ülespoole.

Vastuseks tuli pimedusest ülevalt värvlikollane leek, läbi vana maja kõlas pauk, väike ese surises Trenti kõrvadest mööda ja löi müüri sisse ta taga.

Trent lasi taskulambi põrandale kukkuda ja rebis taskust brovningu. Siis lasi ta huupi, kaalumata, ilma selge mõtteta, instinktiivselt, ükskord, kaks korda, kolm korda. Viimase paugu järele kuulis ta tumedat mürtsu, millele järgnes rütmiline kolin. Tume kogu veeres trepist alla, Trenti jalgade ette. Peatus seal. Siis oli vaikus. Majas näis igasugune elu surnud.

Unustades igasuguse ettevaatuse, tõstis Trent häält:

„Jim, kus sa oled?“ hüüdis ta.

Miski ei liikunud.

„Jumala pärast, Jim! Vasta ometi!“

Trenti hüüded kajasid õudselt trepikoja

nurkes, kuid nad ei äratanud teist häält.

Trent kummardus ja kobas taskulambi järele. Sealjuures puudutas ta keha, mis lebas ta ees. Kui ta käe ära tõmbas, oli see kaetud niiske, kleepuva vedelikuga.

Ta otsis pool mehaaniliselt edasi. Ta peas oli halvav surve. Oli juhtunud midagi hirmsat, ta tundis seda, ilma et ta mõtled seda talle teadlikuks oleks teinud. Lõpuks leidsid ta sõrmed taskulambi ja tõstsid selle üles. Ta viivitas sekundeid, enne kui valgustas.

Siis kogus ta end. Ta ei suutnud kannatada kauemini hirmsat teadmatust. Kõikide närvide pingutusega puudutas ta taskulambi nuppu ja sihtis selle alla. Silmapilgu puhkas valgus kogul ta jalge ees. Siis haaras Trenti õudus. See veeres lähemale nagu tume, kuhjunud mass ja võttis ta peaaegu võimust. Aetud hirmust, tormas ta trepist alla ja majast välja.

Ta taskulambi tontlikult valgest valgusringist olid vahtinud talle vastu ta sõbra Donaldi klaasistunud, surmahõngust puudutatud silmad.

Kakskümneskuues peatükk.

T a g a a e t u d .

New-Yorgi alumises linnaosas, poolsaare Manhattani lõunatipul, mis algab Washingtoni platsi taga ja lõpeb Batareipargis, ei puutunud silma inimesed, kes öösel kõnnivad tänavail kõikuvate sammudega. Neile ehk visati ainult arusaav pilk, mis umbes ütles: mõned klaasid liig palju ja mis esitas tühtlasi küsimuse, kust asjaosaline seda võis saanud olla. Kui Trent, kes oli lahkunud Minetta Lane'lt kiirelt, kuid kõikuvalt, sammus läbi West Broadway liikumatult enese ette vaatavate silmadega, ei pändud teda täheleegi.

Kuidas ta sinna sattunud oli, ei teadnud ta isegi. Teda valitses ainuüksi tung liikuda, midagi teha, et mitte mõtelda. Mõtted, millest ta lahti saada tahtis, ei jäänud aga kauaks eemale. Mida rohkem ta selgitas ajusid värske ööõhu karastaval mõjul, seda metsikumalt tormasid nad talle kallale. Lõpuks andis ta end nende võimusesse. Kord pidid nad ju ikka välja märatsema

Poksimeister Gene Tunney külastas läbisõidul Tallinnat 9. mail s. a.

ja kord pidi ta ikkagi asjaoludele silma vaatama.

Mis oli sündinud? Ta oli tapnud oma sõbra; hirsa eksituse tagajärjel. Donald oli lasknud arusaamatul viisil ta pihta, kui oli näinud Trenti käes taskulampi. Nähtavasti olid ta närvid silmapilgu riperdanud ja äkiline hirmutunne, mis näitas talle meest valguskonna taga vaenlasena, oli surunud talle pihku pistoli kuke.

Ja tema, Trent, oli vastu lasknud automaatselt nagu oli harjunud tegema, kui talle äkki kallale tungiti.

Sellel oli ta saanud mõrtsukaks. Mõrtsukas, mitte seaduse mõttes, mis võis talle ette heita kõige rohkem kehalist haavamist, mis oli lõppenud surmaga; võib olla, et isegi seda mitte, sest ta oli tegutsenud arvatava kallaletungi tõrjumise otstarbel ja tal oli puudunud aeg kaalumiseks, kuid ta tundis end süüdi oma südametunnistuse ees. (Järgneb.)

Närwilistele tihti mõjub ärritavalt isegi väike annus kofeiini. Tervetelegi ei ole kofeiin sugugi soovitatav. — Kilogramm oskohvi sisaldab 12-15 grammi kofeiinisellest jatkaks mitme inimese surmamiseks. Kes tahab hoida oma südant ja närve, see joogu kofeiinita, täiesti kahjutut oskohvi **HAG-KOHVI**

Tõtt ja nalja.

Auto õpilase kirjeldusel.

Autod paneb käima hobusejõud. Aga muidugi ei või arvata, et neljakümne hobusejõulises autos peitub nelikümmend hobust. Ainult nende jõud on temas, ja nimelt plahvatavas mootoris. Mida sellepärast plahvatasmootoriks nimetatakse, et ta vahepeidamatult tekitab plahvatustõukeid, nagu neelatakse ta midagi.

Mootori printsiip on, et bensiin on vedelik, mis plahvatab, kui ta põlema süüdatakse. See muudetakse gaasiks ja segatakse gaasitorus õhuga, aga kuna minul is umbes miljon tõuget vajatakse, et raitad liikuma hakkaksid, siis on lihtsalt võimatu niipalju tulekikke põlema tõmmata, et kõik need plahvatused tekiksid.

Sellepärast pannakse gaas plahvatama süüteküünalde läbi, kust sädemed lendavad nagu peremehe suust, kellelt teenija palgakõrgendust norib.

Süüteküünlad paneb liikuma magnet, mille mootor käima ajab ja mis oma korda, nagu juba seletasin, süüteküünalde läbi liikuma pannakse, nii et kõik see kremoel, kui ta kord juba käib, alati käib.

Plahvatused teevad, et kolbid tsilindris üles alla käivad, ja kolbid ajavad varu ringi ja kõik see mõjutab jälle midagi muud, mis kõik väga imetäolis on.

Võib ju arvata, et mootor nii kiiresti käib, et ta pea hakkab ümber käima. Ja siis tuleb ta otsaesist külma veega jahutada, milleks on olemas on jahutaja.

On olemas kindel koht, kuhu tuleb v lada bensiini. Peab olema etevaatlik, et seda ei valata vale auku, sest ainus võimalus seda sealt jälle kätte saada on see, et auto pea peale aetakse ja teda raputatakse.

On auto bensiiniga ja teiste asiadega varustatud ja kõik mahajääjad suudeldud, siis pannakse mootor käima.

Seks peab mõni auto ette asumata ja ta vändaga üles tõmbama. On auto õige kerge, siis on parem, kui mõni õige raske isik enne autosse istub, muidu lendab auto lihtsalt õhus ümber nagu kurivaim.

On ta üles tõmmatud ja ei hakka ta ikka veel käima, siis minnakse ja vaadatakse ta süütaja läbi, mida õieti oleks pidanud kõige enne tegema.

Peljudel autodeil on isetöötav käimapanija, mis asja palju kergemaks teeb.

Hakkab auto juba liikuma, siis tuleb ruttu peale hüpata. Aga peab ainult nii tegema, nagu pandaks üks kinni, sest niipea kui mootor kuuleb, et üks tõesti kinni pannakse, siis jääb ta seisma.

Hakatakse sõitma, siis leitakse, et õieti vaja oleks kolme jalga ja kuut käit. Au o põrandal on kolm pedaali ja kaks käerauda kõrval; ja kaht käit vajatakse raita jaoks, üht pasuna jaoks ja teist kübera hoidmiseks.

Asutagu pahemale pedaalile, lükatagu käimapanimiseraud kusagile kõrvale ja lastagu pedaal jälle lahti, kuna teise jalaga keskmisele pedaalile vajutatakse. Mootor teeb siis müra, nagu puhastaks ta kõri, ja jääb seisma. Siis võib pidur lahki tada, mida juba varem oleks pidanud tegema.

Ja kui viimaks esimest korda sõitu alatakse, siis tunneb auto nii suurt rõõmu, et tantsima hakkab. Aga see on üks kama kõik, kui aga vähemalt sõita saab.

On olemas mitu viisi, autot peatada, s. t. kui mõni müür tema ees on, siis on ainult üks viis olemas. Päriski on kõigele astuda, mis jala alla puutub, ja kõigist kinni hoida, mis näivad, nagu liiguksid nad.

Kui auto äkki peatub, tuleb kohe järele vaadata, kas tangis veel küllalt bensiini leidub. On asi nii ja vaadatakse seda tulekikuga, siis võib konstateerida, kui kõrgele auto õhku lendab.

Einstein Hollywoodis.

Greeta Garbo: „Ma rõõmustan väga, et võin tulvuda nii suure õpeflasega.“

Einstein: „Ja minu rõõm on suur, et võin üht „tähte“ nii lähedalt vaadelda!“

Inglise kuninganna Viktoria

kohtas kord puieistikus jalutades oma kutsari tütrekest. Kuninganna imestuseks jäi laps seisma, ilma et oleks teretanud; küll aga pisits ta sõrme enesele ninasse.

„Kas sa mind ei tunne?“ küsis kuninganna.

„Tunnen küll,“ vastas laps. „Teie olete see proua, kes ennast minu papil iga päev laseb tasuta sõidutada.“

Lehmakaup.

„Minu tütar saab poolteist miljonit kaasavara, aga ma pean Teie kohta enne teateid koguma.“

„Ärge nähke vaeva ja ma lepin ainult miljoniga.“

Mehe ja naise kõne.

Naine: „Kui mehed abielus sellisteks jääks kui on kihtlase ajal, siis oleks küll pool vähem abielulahutusi.“

Mees: „Ja pool enam maksujõuetuks jäämisi.“

Kui üle trumbata tahetakse.

„Minu isa on selle müüri kõrgune.“

„Minu isa võib sellest üle vaadata.“

„Noh, minu isa ka, kui tal — kübera peas on.“

Tark.

Mr. Brown New-Yorgist on oma elu kahesajatuhande dollari eest kinnitanud. Naise kasuks.

Hiljuti sõitis ta laevaga Buenos Airesi.

Ja laev hukkus. Aga mr. Brown päästeti.

Ja ta telegrafeeris oma ärijuhile:

„Laev hukkus. Olen päästetud. Palun, teatage seda mu naisele ettevaatlikult.“

Külaline.

Kurk külatab sõpra. Selle suvilas.

Kurk iriseb kõige üle. Õhk ei kõlba, aed on liig suur, voodi liig kitsas, majaproua liig ümmargune. Ja nii iriseb ta hommikust õhtuni.

Lahkudes ütleb ta veel:

„Miks ei ole puud suuremad? Jusf kui kääbused! Selle vastu pead midagi tegema!“

Vastab majahärra:

„Ole mureta. Küll puud juba seni kasvavad, kuni mul jälle au on sind vastu võlta!“

Hindmõistatuse lahendus.

Nr. 6 (216).

Alates joonise ülemisest nurgast ja lugedes tagurpidi igas nelinurgas leiduvaid tähti, saame järgmise luuletuse:

Juba linnukesed väljas laulavad,
Kenad kased metsas kohavad.
Lumi on ju ära suland,
Talve külm on mööda läind.

K. A. Hermann.

Õiged seletusi saatsid:

Tallinnast: Elisabet Annus, Artur Apraksin, L. Jeromin, E. Jürgens, Dolly Kalpus, Felix Kalpus, E. Kuldner, Hilja Martin, G. Meesak, Ernst Ots, E. Perlebach, Erni Soomann.

Nõmmelt: Selma Taaring, Emmi King, Regina King, Hilda Neifeldt. **Pärnust:** F. Teumann. **Narvast:** B. Läte, L. Volk, Em. Jaanus. **Rakverest:** Helmi Villo.

Valgast: Edgar September, Leon. Särm, G. Simson. **Võrust:** Rudolf Sökk. **Viljandi:** O. Eisen. **Keavast:** Martina Salm. **Kohtlast:** E. Kauks. **Mustla-Nõmmelt:** Helmi Kitsapea. **Patl-Ristikülalt:** Karl Reiland. **Raplast:** Magda Tomson. **Viru-Roelast:** A. Kirsch. **Tudust:** Daniel Uustalo, Ilse Uustalo.

Loosimisel võitsid:

1. auhinna — 1 kg. „Kave“ šokolaadi — **Edgar September**, Valgas, Lai tän. nr. 1.

2. auhinna — „Eesti Spordilehe“ üheks aastaks — **Magda Tomson**, Raplast, Kuusiku meeskond.

3. auhinna — P. Grünfeldi luuleliste kogu „Minu Kodu“ — **L. Jeromin**, Tallinn, Lembitu, 8-a k. 5.

Valga ja Rapla võitjatele saadame võidud kätte, kuna Tallinna võitjat palume vastu võtta võidu talitusest.

Romaani talitus.

„ROMAAN“

pakub oma aastakäikude näol määratud lugemisvara mis kunagi ei vanane.

Aastakäik 1922 a. tugevas köites Kr. 7.—

„	1923 a.	„	„	„	9.—
„	1924 a.	„	„	„	9.50
„	1925 a.	„	„	„	9.50
„	1926 a.	„	„	„	9.50
„	1927 a.	„	„	„	9.50
„	1928 a.	„	„	„	9.50
„	1929 a.	„	„	„	9.50
„	1930 a.	„	„	„	9.50

Müügil suuremates raamatukauplustes.

Kirjuseep „MARMOR“

on lühikese ajaga saanud igas majas esimese järgu tarbeaineks, sest

Kirjuseep Mamor — vahutab hästi.

Kirjuseep Marmor — kulub äärmiselt vähe.

Kirjuseep Marmor — on hea lõhnaga

Kirjuseep Marmor'iga — pesu pestes jääb pesu värskeks, lõhnavaks ja valgeks.

Tähelepanu: Iga tükk kannab templit „MARMOR“. Ilma selle templita ei lase vabrik ühtki tükki müügiele.

**Seebi- ja soodavabrik
PH. VAHTRIK ja J. MOSES,**

Tallinnas, Paldiski mnt. 46,
tel. 432-40.

I. B. GOLDBERG'i

ehitusmaterjalide ja põletispuude laod on Tallinnas
Luha t. 16. kõnetr. (2)19-07. Uus Sadama t. 6. kõnetr. 301-78.

Ladudes alati saadaval soodsate hindadega kuivi ehitusmaterjale, nagu pöranda, lae, voodri ja teisi laudu ja planke.

MOODNE AUTOTEHNIKA

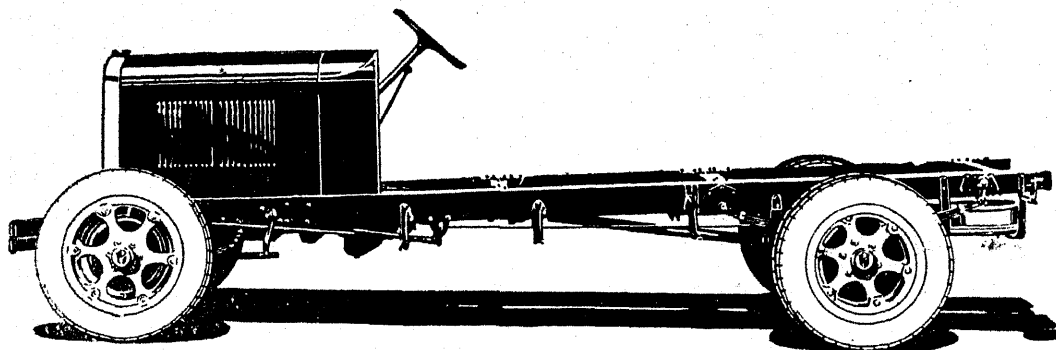
VASTUPIDAV
VÕIMAS
TULUS
KIIRE

Pole vaja erilisi autotehnilisi teadmisi, et hinnata Durant'i ehitatud 6-silindrilise RUGBY veoauto viimistletud konstruktsiooni paremusi.

Võttes arvesse tema madalat hinda, on kogenenud veoautode tarvitajad üllatatud veendudes, et RUGBY veoauto sisaldab suurel määral omadusi, milliseid omavad tavaliselt kallid veoautod.

Eriline 4-edasikäiguga veoauto käigukast, näiteks, võimaldab otseühendusega kiiret sõitu ja haruldast aeglast 1-käigu hammasratta ülekannet ja tugevat vedu.

Raami vastupidavust on suurendatud eriliselt taotud ning haruldase tugevusega risttaladega. Vulkaniseeritud kummist mootori tagatoed hävitavad vibreerimise ja avitavad pikendada mootori iga.

RUGBY

HEA VEOAUTO — DURANT'i EHITATUD.

Ainu-
esindaja:

HEINR. LAGUS,

Tallinn, Müürivahe tän. 16
Laenupana m. Tel. (2)12-53.

